ЧИГИТНИ СОЗ ИШЛАНГАН ЕРЛАРГА ЭКАЙЛИК

ПАХТАКОР ЎРТОҚЛАР, Экишнинг қизғин пайти келди ❀ Далаларни пешма-пеш тайёрланг ❀ Карталарни яхши текисланг ❀ Кесакларни майдаланг ❀ Ерга тушган ҳар бир чигитнинг тез ва соғлом униб чиқишини кўзлаб иш тутинг!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

47-йил чиқиши. № 82 (13.038). 9 апрель 1965 йил. ЖУМА. *Баҳоси 2 тийин.*

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

ЧИГИТ ЭКИШ ИЛҒОРЛАРИ

СУРХОНДАРЁ. Ленин орденли Ёқуб Акобиров бошлиқ бригада Шеробод районидаги «Партия XXII съезди» колхозида биринчи бўлиб чигит экишни бошлади. Кунда 12-14 гектар майдонга уруғ қадалмоқда.

Н. ХУДОЁРОВ.

ҚАШҚАДАРЁ. Қарши районидаги «III Интернационал» колхозининг Холов, Аҳмедов, Мирзаев, Пиримов ҳамда Ғайбуллаев сингари моҳир механизаторлари ҳар куни 6-7 гектар майдонга чигит экиб, социалистик мусобақада ғолиб чиқмоқдалар.

А. БЕРДИЕВ.

БУХОРО. Бухоро районидаги Навоий номли колхозининг С. Саидов, С. Исмоилов, З. Ҳамроев ўртоқлар бошлиқ илғор бригадаларида чигит сифатли ишланган ерларга экиляпти. Бу ишда механизаторлардан У. Сафаров, О. Шодиев ўртоқлар алоҳида жонбозлик кўрсатишяпти.

Ш. ҲОЖИЕВ.

ФАРҒОНА. Олтиариқ районидаги Максим Горький номли колхозда ҳозиргача 250 гектар ерга чигит экилди. Ленинград районидаги «Партия XX съезди» колхозининг Мамирбой Йўлдошев бошлиқ бригадасида ҳам серунум ерларга уруғ қадалмоқда.

М. КАРИМОВ,
М. МАМАСИДДИҚОВ.

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССР. Ака-ука механизаторлар Қурбонбой ҳамда Отахон Саидовларнинг номи Тўрткўл районидаги «Ленинград» колхозининг 5-бригадасида ҳурмат билан тилга олинади. Улар қўл меҳнатини енгиллатишда катта ҳисса қўшаётганликлари учун ҳам шундай обрў-эътиборга сазовор бўлишяпти. Ака-ука Саидовлар ҳозир чигит экишда ҳам алоҳида ўрнак кўрсатишмоқда.

Ҳ. ҚУРБОНБОЕВ.

КПСС МК март Пленуми қарорларини амалга оширамиз

МЕХАНИЗАТОР ҚАДРИ

КПСС Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган пленуми қишлоқ хўжалик меҳнаткашларининг моддий манфаатдорлигини ошириш масаласига алоҳида эътибор берди. Шу муносабат билан қишлоқ хўжалигида асосий куч ҳисобланган механизаторларни рағбатлантириш, уларда меҳнатга нисбатан янада кўпроқ қизиқиш уйғотиш талаб этилади. Бу эса техникани сақлаш ҳамда ундан самарали фойдаланиш имкониятини беради. Бинобарин, колхоз ва совхозларда механизаторлар ишини тўғри ҳисобга олмасдан, қишлоқ хўжалик машиналари ремонти ва техника хизматини яхшилаш билан боғлиқ бўлган харажатларни ҳисобламай [illegible] туриб, механизмлардан максимал фойдаланиш мумкин эмас.

Кўпгина хўжаликларда тракторчиларнинг техникага ҳар хил муносабатда бўлаётганлиги ҳеч сир эмас. Баъзи тракторчилар техникани ўз қорачиғидек асраб, унга меҳр қўйсалар, айримлари қишлоқ хўжалик машиналарига нотўғри муносабатда бўладилар. Чунончи, вақтида ремонт қилмайдилар, зарур қисмларини артиб, мойлаб турмайдилар.

Шундай бўлган ҳолда республикамизда [illegible] механизаторлар бир хил ҳақ оляптилар. Уларнинг турлича меҳнат қилиб, бир текис ҳақ олишлари [illegible] ишда ташаббускорлигини оширишга салбий таъсир кўрсатяпти.

Биз Тошкент, Самарқанд, Сирдарё, Сурхондарё областларидаги кўпгина колхоз ва совхозларда бўлганимизда, ана шундай фактларга дуч келдик. Кўпгина хўжаликларнинг раҳбарлари билан гаплашгудек бўлсангиз, улар биринчи галда энг илғор сут соғувчилар, чўпонлар, бригада бошлиқларининг номларини тилга олишади. Механизаторлар тўғрисида эса негадир кам гапиришади. Баъзан моҳир механизаторларнинг номларини тилга олишмайди ҳам. Ҳолбуки ана шу хўжаликларда илғор механизаторлар бор, улар колхозчиларнинг, совхоз ишчиларининг оғир меҳнатини енгиллаштириб, кўп ҳосил учун курашга катта ҳисса қўшиб келяптилар.

Бу ўринда бир мисол келтиришни лозим топдик. Денов районидаги Ульянов номли колхозда У. Нарзиев тракторчи-машинист бўлиб ишлайди. Ўртоқ Нарзиев стационар двигателга хизмат қилади. Унинг ўз ишига меҳр қўйганлиги, техникани кўз қорачиғидек асраганлиги туфайли шу стационар двигатель 12 минг мотосоат капитал ремонтсиз ишлади. Шу билан бирга тракторчи хўжаликка қарийб 1800 сўмлик тежам берди. Бундай мисолларни кўплаб учратиш мумкин.

Сирдарё областида бошқа фактнинг устидан чиқиб қолдик. Бу ерда 32 хўжалик текширилди. Ўтказилган текширишда бу хўжаликларнинг бирортасида ҳам техникани ремонт қилишга кетган харажатлар ҳисобга олинмаганлиги аниқланди. Ана шу хўжаликларда илғор тракторчиларга мукофот берилмаган. Сурхондарё областида эса ремонт ишларида кўпгина маблағ ва материалларни тежаб қолган 131 механизатордан 19 таси мукофотланган, холос. Самарқанд областида 1200 механизатордан фақат 73 кишига мукофот берилган.

Тошкент областидаги баъзи хўжаликларда ҳам механизаторларнинг қадрига етишмаяпти. Областдаги 149 хўжаликдан бор-йўғи 14 колхоз ва совхозларда техникани яхши асраб, ундан самарали фойдаланаётган тракторчиларга мукофот бериб турилибди. Қолган хўжаликларда эса техникани яхши сақлаётган, унинг иш унумини ошираётган, ремонт билан боғлиқ бўлган харажатларни [illegible] механизаторлар жуда кўп. Лекин уларни рағбатлантириб туриш эътибордан четда қолмоқда.

Кўпгина хўжаликларда ҳисоб-китоб ишлари яхши олиб борилмаётганлиги оқибатида механизаторларга прогрессив усулда ҳақ тўлашни амалга ошириш имконияти бўлмаётир. Натижада бу, меҳнат ва моддий маблағ харажатларини камайтириш резервларини излаб топиш, қишлоқ хўжалиги машиналари ремонти сифатини яхшилаш, ҳар қандай чиқимларга йўл қўймасликка тўсқинлик қиляпти.

СССР Марказий Статистика бошқармаси 1963 йили колхоз ва совхозлар учун машина-трактор парки ишларини ҳисобга олиш ҳамда қишлоқ хўжалик машиналари ремонтига кетадиган харажатларни аниқлаш учун ягона форма ишлаб чиқди. Афсуски, Ўзбекистон ССР Статистика бошқармаси ва унинг жойлардаги органлари бу формалардан колхоз ва совхозларда фойдаланишни таъмин этмадилар. Қишлоқ хўжалик органлари ҳам бундан хабардор. Қишлоқ хўжалик ишчи ва хизматчилари республика касаба союзи комитети ҳам ана шу қоидаларни тўла амалга оширилиши учун курашмаётир.

КПСС Марказий Комитети Пленуми қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштиришни кескин кўпайтириш масаласини қўйди. Бу кўп жиҳатдан механизаторларга боғлиқдир. Шундай экан, механизаторларнинг қадрига етиш, уларнинг унумли ишлаши учун яхши шароитлар яратиб бериш, шунингдек механизаторлар [illegible] сифатига қараб ҳақ тўлаш билан бир қаторда, уларнинг моддий манфаатдорлигини ошириш [illegible] доимий диққат марказида турмоғи керак.

А. КРИВОШЕЕВ,
«Уссельхозтехника» республика бирлашмаси давлат-техника инспекциясининг бош инженери.

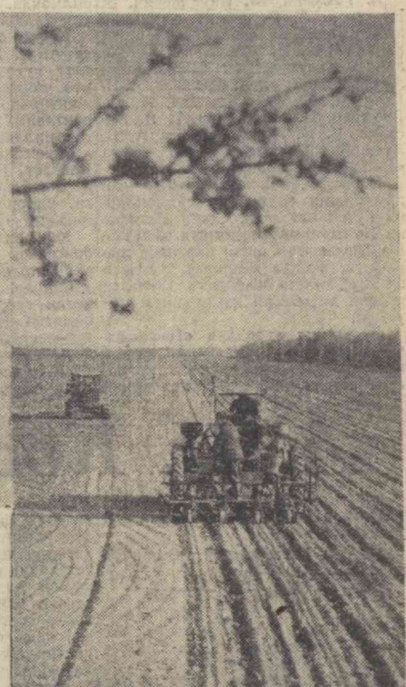

РЕСПУБЛИКАМИЗ жанубида чигит экиш кун сайин қизғин тус олмоқда. Сурхондарё области, Термиз районидаги «Таллимарон» совхозининг коммунисти Улгизи Муродова бошлиқ ишлаётган бригадаси сўнгги гектарларга уруғ ташламоқда. Бригада аъзоларининг бу йилги ҳиммати баланд. Улар 100 гектар ернинг ҳар гектаридан 35 центнердан «оқ олтин» кўтариш мажбуриятини олганлар. Айниқса механизаторлар Норпир Худойназаров ҳамда Норхўжа Мунавваров ўртоқлар баракали ишлашмоқда.

Газетамиз мухбирлар постининг аъзоси Ф. Лутфуллаев яқинда ана шу бригада даласида бўлиб, чигит экиш қандай бораётганлигини суратга олган. Бу суратда бригада бошлиғи У. Муродова (чапда) ва чигит экиш пайти тасвирланган.

ҚЎЗИ ОЛИШ ПЛАНИ БАЖАРИЛДИ

СИРДАРЁ. («Совет Ўзбекистони» махсус мухбиридан). КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорларини оғишмай амалга ошириш учун бир тан, бир жон бўлиб курашаётган «Қизилқум» совхози чорвадорлари янги ғалабани қўлга киритдилар. Улар совлиқлардан қўзи олиш планини муддатидан илгари ошириб бажардилар. Ҳозиргача ҳар юз совлиқдан 170 тадан қўзи олинди.

ВРОЦЛАВ МЕҲМОНЛАРНИ КУТИБ ОЛМОҚДА

ВРОЦЛАВ, 7 апрель. ТАСС махсус мухбирлари Г. Киселев ва В. Кузнецов хабар берадилар: КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари Л. И. Брежнев бошчилигидаги СССР партия-ҳукумат делегацияси бугун эрталаб поездда Қуйи Силезиянинг пойтахти Вроцлав шаҳрига келди. Ёмғир ёғиб турганлигига қарамай, Совет меҳмонларини кутиб олмоқ учун неча минглаб кишилар пешвоз чиқдилар.

Л. И. Брежнев, В. Гомулка, А. Н. Косыгин, Ю. Циранкевич ўртоқлар, Совет партия-ҳукумат делегациясининг аъзолари, Польшанинг таниқли партия ва давлат арбоблари вагондан чиқадилар. Вокзал олди майдонига тўпланган кишилар [illegible] Совет—Польша дўстлиги шаънига ёзилган шиорлар билан кутиб оладилар.

Польша Бирлашган ишчи партияси Вроцлав воеводлиги комитетининг биринчи секретари В. Пилатовский [illegible] самимий табрик сўзлари билан мурожаат қилади.

Совет Иттифоқи партия-ҳукумат делегациясини, КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари Л. И. Брежневнинг нутқини Вроцлав аҳолиси [illegible] Л. И. Брежнев нутқи бир неча марта қарсаклар билан бўлиниб турди.

Л. И. Брежнев тўпланганларга мурожаат қилиб, бундай деди:

Сизларнинг содиқ дўстларингиз ва иттифоқчиларингиздан, [illegible] миллионлаб совет коммунистлари армиясидан Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи халқларининг бугун [illegible] самимий салом, самимий ва қардошларча дўстлигимизнинг қизғин ҳароратини келтирдик.

Ҳозирги вақтда совет кишиларининг ҳаммаси ҳам халқ Польшасини яқин дўст деб билади, Совет—Польша дўстлиги ишини, ҳамкорлигимиз, қардошларча иттифоқимизни қадрлайди. Шу кунларда иккала мамлакатимизнинг халқлари дўстлик, [illegible] тўғрисидаги биринчи Совет—Польша Шартномасининг 20 йиллигини тантанали нишонлашга ҳозирлик кўрмоқдалар. Биз шуни дадил айтишимиз мумкинки, аввалги Шартнома яхши Шартнома эди. Янги Шартнома ундан ҳам яхши бўлади, биз бунга аминмиз, деди сўнгра Л. И. Брежнев.

Варшава Шартномасида бирлашган Европадаги социалистик давлатларнинг қудратли ҳимоячилари [illegible]

[illegible] бахт-саодати ва Европада тинчлик иши манфаатлари йўлида мустаҳкамлаб бораверамиз, деди совет делегацияси раҳбари.

Брежнев, Гомулка, Косыгин, Циранкевич ўртоқлар очиқ автомашиналарга ўтириб, резиденцияга томон йўл оладилар.

Азиз дўстлар ва биродарларни кутиб олмоқ учун Вроцлавнинг бутун аҳолиси шаҳар кўчаларига ва майдонларига чиқишган.

Совет Иттифоқининг вакилларини Варшавадаги сингари Вроцлавда кутиб олиш ҳам икки партия бирлигининг, социализм ва коммунизм қураётган икки қардош халқлар монолитлигининг ёрқин ифодаси бўлди.

СССР ПАРТИЯ-ҲУКУМАТ ДЕЛЕГАЦИЯСИ ВАРШАВАГА ҚАЙТИБ КЕЛДИ

ВАРШАВА, 8 апрель. (ТАСС). КПСС Марказий Комитетининг Биринчи Секретари Л. И. Брежнев бошчилигидаги Совет Иттифоқи партия-ҳукумат делегацияси Қуйи Силезияга қилган сафаридан бугун эрталаб бу ерга қайтиб келди.

ЗАФАР САТРЛАРИ

АҲДИГА ВАФОДОРЛАР

Янгиер районидаги «Коммунизм» колхози чорвадорлари давлатга 36 тонна гўшт, 95 тонна сут топширишни [illegible] планларини бажариш ҳақида ғалаба рапорти бердилар.

Давлатга гўшт ва сут топшириш давом этяпти.

БЕДАЗОРЛАР КЕНГАЙДИ

1-«Боёвут» совхозининг механизаторлари беда экиш планини ортиғи билан бажардилар. 348 гектар майдонга беда ва арпа уруғи аралаштириб сепилди.

РУМИНИЯДАН КЕЛГАН МЕҲМОНЛАР

Румыния делегацияси Ўзбекистон меҳнаткашларининг ҳаёти билан танишмоқда. Бу делегация Совет—Румыния маданий ҳамкорлигининг 1965 йилги плани тўғрисида музокаралар олиб бориш учун Совет Иттифоқига келган эди. Делегацияга Румыния Халқ Республикаси министрлар совети ҳузуридаги радиоэшиттириш ва телевидение комитети раисининг ўринбосари Константин Пресня бошчилик қилмоқда.

Меҳмонлар 8 апрелда, республикага келган дастлабки кунида [illegible] маданий алоқа Ўзбекистон жамиятида бўлдилар, жамиятнинг [illegible] билан суҳбатлашдилар. Улар шу куни Ўзбекистон халқ хўжалиги ютуқлари виставкасида, амалий санъат музейида бўлдилар.

(ЎзТАГ).

СОВЕТЛАР МАМЛАКАТИДА

Луганск кончиларининг муваффақиятлари

Луганск области кончилари планидан ташқари сал кам бир миллион тонна кўмир қазиб чиқардилар. Еттинчи йилликнинг охирги йили — 1965 йилнинг биринчи чорагида [illegible] топширилган бу бир миллион тонна кўмир В. И. Ленин туғилган куннинг 95 йиллиги шарафига [illegible] вахтасида қўлга киритилди.

Украина қанди

УКРАИНА ҚАНД-ШАКАР САНОАТИ КОРХОНАЛАРИ 1964 ЙИЛДА ОЛИНГАН ҚАНД ЛАВЛАГИ ҲОСИЛИНИ ҚАЙТА ИШЛАБ ЧИҚАРДИ. 1.640 МИНГ ТОННАДАН КЎПРОҚ ҚАНД-ШАКАР ОЛИНДИ. ТОПШИРИҚҚА ҚЎШИМЧА СУРАТДА 701 МИНГ ТОННАДАН ЗИЁД МАҲСУЛОТ ИШЛАБ ЧИҚАРИЛДИ.

Ажойиб препаратлар заводи

Қирғизистон пойтахтининг шарқий чеккасида чорвачилик учун антибиотиклар ишлаб чиқарадиган Совет Иттифоқида биринчи завод барпо этилди.

Корхона йилига бир неча тонна укол қилинадиган биовитин ва биовит типидаги терраминин ва озуқа антибиотикларини беради. Завод Қирғизистонни, шунингдек, Ўзбекистон, Қозоғистон, Туркманистон ва Тожикистон колхоз ва совхозларини антибиотиклар билан тўла таъминлайди. Доривор нархи ҳозир ишлаб чиқилаётганга қараганда 40-50 процент кам бўлади. Корхонадаги барча ишлаб чиқариш процесслари автоматлаштирилмоқда. Келгуси йилнинг охирида Фрунзедаги антибиотиклар заводи дастлабки маҳсулотларини бера бошлайди. (ТАСС).

Ўзбекистонга келиши муносабати билан

Покистон Президенти фельдмаршал Муҳаммад Айюбхон

Совет ҳукуматининг таклифига биноан, расмий визит билан шу йил 3 апрелда Москвага келган Покистон Президенти фельдмаршал Муҳаммад Айюбхон бугун Ўзбекистонга ташриф қилади.

Муҳаммад Айюбхон 1907 йилда Ғарбий Покистондаги Хазора округида туғилди. Умумий олий ва ҳарбий маълумот олган. Алигарх мусулмон университетини ва Сандхерст (Англия) ҳарбий коллежини тамомлаган. У 1928 йилдан бошлаб ҳарбий хизматда бўлиб, кейин [illegible] қуролли кучларининг бош қўмондонлигигача бўлган йўлни босиб ўтди. Иккинчи жаҳон урушида қатнашган, батальон командирлиги қилди. 1954—1955 йилларда мудофаа министри лавозимида ишлади. 1959 йилда унга фельдмаршал унвони берилди.

1958 йилда Муҳаммад Айюбхон ҳарбий ҳолат тўғрисидаги қонунни амалга оширувчи маъмуриятнинг бошлиғи сифатида мамлакатнинг бошқарувини ўз зиммасига олди. Мамлакатдаги ҳарбий ҳолат 1962 йилда бекор қилинди.

1960 йилда у Покистоннинг президенти қилиб сайланди, шу йилнинг январь ойида у яна президент бўлиб сайланди.

1963 йилда ҳукмрон Мусулмонлар иттифоқи партиясига кирди ва унинг президенти қилиб сайланди.

Покистон конституциясига мувофиқ, М. Айюбхон айни вақтнинг ўзида давлат ва ҳукумат бошлиғи, шунингдек мамлакат қуролли кучларининг олий бош қўмондонидир.

М. Айюбхон турли ижтимоий тузумдаги давлатлар ўртасида ҳамкорлик ва ҳамжиҳатликни кенгайтириш тарафдори бўлиб чиқмоқда. М. Айюбхон давлат бошлиғи сифатида Европа, Осиё ва Америкадаги бир қанча мамлакатларга бориб келди.

ВРОЦЛАВ ИШЧИЛАРИ ҲУЗУРИДА

ВРОЦЛАВ, 7 апрель. ТАСС махсус мухбирлари Г. Киселев ва В. Кузнецов хабар берадилар:

КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари Л. И. Брежнев бошчилигидаги Совет партия-ҳукумат делегацияси бугун бирбири билан ёнма-ён жойлашган «Пафаваг» вагонсозлик заводи ва Қуйи Силезия «Дольмель» электро-техника заводини бориб кўрди. Бу заводлар. Польшадаги энг йирик корхоналардир.

В. Гомулка, Ю. Циранкевич, З. Клишко, А. Рапацкий ўртоқлар ҳамда Польша Бирлашган ишчи партияси ва Польша Халқ Республикаси ҳукуматининг бошқа таниқли арбоблари Л. И. Брежнев, А. Н. Косигин, Ю. В. Андропов, А. А. Громико, Н. И. Крилов, Т. Я. Киселев, В. И. Дрозденко ва А. Б. Аристов ўртоқлар билан бирга «Пафаваг» заводига келишди.

Ишчилар, инженер-техник ходимларнинг вакиллари меҳмонларни кутиб олишади. Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва Польша Бирлашган ишчи партияси шарафига, иккала халқнинг дўстлиги ва қардошлиги шарафига айтилган табрик хитоблари қайта-қайта янграйди.

Делегация аъзолари «Пафаваг» ва «Дольмель» заводлари дирекцияларининг вакиллари ҳамроҳлигида ишлаб чиқариш цехларини кўздан кечирадилар. Улар кенг ва ёруғ цехларни айланиб чиқиб, маҳсулотнинг айрим турларини ишлаб чиқариш технологиясини суриштирадилар, ишчилар билан суҳбатлашадилар. Цехларнинг бирида мутахассислар Л. И. Брежневга электр поездлар ишлаб чиқариш тўғрисида, уларни ишлаб чиқаришни такомиллаштириш тўғрисида гапириб берадилар. Электр поездлар Польша — Совет қўшма ҳужжатлари негизида ишлаб чиқарилмоқда, дейишади «Пафаваг» раҳбарлари.

Кучли электр машиналар цехида А. Н. Косигин 125 минг киловатт қувватли генераторлар ишлаб чиқаришнинг таннархини суриштиради. В. Гомулка завод коллективи ўз корхонасини муттасил такомиллаштириб бормоқда, деди.

Делегация аъзоларидан Т. Я. Киселев, В. И. Дрозденко цехлардаги ишлаб чиқариш технологияси, уларнинг маҳсулотлари билан қизиқиб танишадилар.

Меҳмонлар ишлаб чиқариш бригадаси ёнида тўхтаб, унинг аниқ ишлаётганлигини кузата бошлайдилар. 125 минг киловатт қувватли турбоагрегат учун статор обмотка қилинаётган эди. Польша турбоагрегатлар ишлаб чиқара бошлаганига ҳали кўп вақт бўлгани йўқ, ҳозир эса мамлакат бу соҳада birталай тажриба орттирди. Ҳозирги вақтда Польша Халқ Республикаси Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашининг тавсияларига мувофиқ, СССР билан бир қаторда кучли турбоагрегатлар ишлаб чиқаришга ихтисослашмоқда.

Цехлар кўздан кечириб бўлинди. Ҳамма «Дольмель» заводининг катта клубига йўл олади. Бу ерда Вроцлавдаги энг йирик икки саноат корхонаси ишчилари коллективларининг вакиллари тўпланиб туришган эди. Л. И. Брежнев, В. Гомулка, А. Н. Косигин, Ю. Циранкевич. Совет партия-ҳукумат делегациясининг аъзолари, Польша Бирлашган ишчи партияси ва Польша Халқ Республикаси ҳукуматининг раҳбар арбоблари президиумга чиққанларида олқишлар узоқ вақт давом этади.

Президиум столи тепасида Владимир Ильич Лениннинг катта портрети ва Польша халқи Польша Халқ Республикаси билан СССР ўртасида дўстлик тўғрисидаги янги 20 йиллик Шартномани табриклайди, деган транспарант кўзга ташланади.

Польша Бирлашган ишчи партияси Вроцлав воеводлик комитетининг биринчи секретари В. Пилатовский тўпланганларга қарата табрик нутқи сўзлайди. У А. Н. Косигинга сўз беради.

А. Н. Косигин нутқи

Қадрли Гомулка ва Циранкевич ўртоқлар!

Қадрли Пилатовский, Остапчук ва Ивашкевич ўртоқлар!

Қадрли ўртоқлар, дўстлар!

Вроцлавни келиб кўриш, заводларингизнинг коллективлари билан учрашиш тўғрисидаги таклифни Совет Иттифоқининг партия-ҳукумат делегацияси зўр мамнуният билан қабул қилди. Хурсандлик билан кутиб олганликларингиз учун, Совет халқига яхши истаклар билдирганликларингиз учун қизғин ташаккур айтамиз. Бизнинг делегациямиз социалистик Польша шонли ишчилар синфининг вакиллари бўлган сизларга совет халқининг самимий саломини ва энг яхши истакларини олиб келди.

Сизларнинг заводларингиз социалистик Польша иқтисодий ривожланиш йўлидан дадил бораётганлигини кўрсатувчи яхши далилдир. Корхоналарингизнинг ишчилари ва инженерлари ўзлари чиқараётган маҳсулотнинг техника жиҳатидан биринчи даражали бўлишига эришмоқдалар. Маҳсулотларингиз ҳақиқатан ҳам шундай. Сизларнинг маҳсулотингиз фан ва техника жиҳатидан юксак даражада эканлигингизни, сизлар катта ишлаб чиқариш маданиятига эга эканлигингизни кўрсатиб турибди. Ўзининг корхонасига, айнан ўзиники бўлган халқ корхонасига янги социалистик муносабатда бўлиш мамлакатингизда ҳамма жойда рўй берган ва Польша Халқ Республикасининг ғарбдаги ерларига янги турмуш олиб келган туб социал ўзгаришларнинг энг ёрқин далили дейиш мумкин.

Бундан 20 йил муқаддам бу ерда, ғарбдаги ерларда, ақлдан озган фашист шайкалар ўзларининг «ерларни куйдириб юбориш» стратегияларини қўллаб, деярли ҳар бир уйни култепага айлантириб юбордилар. Уруш тамом бўлганидан кейин буржуазия экспертлари, қайта бирлаштирилган поляк ерларидаги оғир уруш жароҳатларини битказмоқ учун кўп ўн йиллаб вақт керак бўлади, деб олдиндан айтиб қўйган эдилар. Лекин улар урушдан олдинги Польшани билар эдилар, шунинг учун ҳам улар социализм йўлига тушиб олган поляк халқининг ижодий кучларига баҳо бера олмадилар.

Шу йиллар ичида Польшанинг ғарбдаги ва шимолдаги ерлари таниб бўлмайдиган даражада бошқача бўлиб қолди, қадимий Вроцлав ўзгариб кетди ва ўсди. Ишчилар, деҳқонлар ва халқ интеллигенцияси меҳнатининг ажойиб самаралари ҳамма жойда кўриниб турибди. Аҳамияти жиҳатидан мамлакатнинг иккинчи саноат маркази бўлиб қолган Вроцлав воеводлиги билан танишиш бизда катта таассурот қолдирди.

Ўртоқ Гомулка сизларнинг ўлкангизни социалистик асосда қуриш пионерларидан бири бўлганлигини, у қайта бирлаштирилган ерлар министри бўлиб турганида кўп ишлар қилганлигини яхши биламиз. Халқ Польшасининг чегараларини ҳимоя қилиш Польша — Совет дўстлигини мустаҳкамлаш ва ривожлантириш билан чамбарчас боғланган, деган сўзларни ўртоқ Гомулка айтган эди. «Ғарбдаги ерлар она-ватан билан бирлашганлиги абадий бўлишини, бу ерлар Польша давлатининг ҳамиша ажралмас қисми бўлиб қолишини астойдил истаган ҳар бир киши, — деган эди ўртоқ Гомулка, — айни вақтда Польша — Совет дўстлиги ва иттифоқининг самимий ва оташин тарафдори бўлиши лозим».

Польша давлатининг чегаралари узил-кесил муқим бўлиб қолди. Бу чегаралар шунинг учун ҳам бузилмайдиган чегаралардирки, Польша Халқ Республикасининг ишчилар синфи ва деҳқонлари, барча меҳнаткашлари шу чегараларни ҳимоя қилишни таъминлаб турибди.

Поляк ва совет халқларининг дўстлиги, иккала давлатимизнинг қудрати шу чегараларнинг реваншчилар ҳамласидан омон сақланишини ва дахлсизлигини таъминловчи гарантиядир. Польша чегараларининг дахлсизлигини таъминловчи яна бир гарантия шуки, шу чегараларнинг нариёғидаги социалистик давлатлар — Германия Демократик Республикаси ва Чехословакия Социалистик Республикаси тинчлик ва Европа хавфсизлигини мустаҳкамлаш позициясида турибди. Польша Халқ Республикаси, Германия Демократик Республикаси, Чехословакия Социалистик Республикаси, Совет Иттифоқи ва бутун социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг дўстлиги Европанинг мана шу районида ўтмишда шу жойлардан ўтган уруш чегараси эмас, балки мустаҳкам ва бузилмас тинчлик чегарасини таъминлаб турибди.

Совет — Польша қардошларча дўстлиги замон синовидан ўтди, бу дўстлик йилдан-йилга мустаҳкамланиб бормоқда, халқларимизга социалистик ва коммунистик қурилишда ўзаро ёрдамга таяниб ишлашларига имконият бермоқда.

Совет партия-ҳукумат делегациясининг Польшага қилган сафаридан асосий мақсад мамлакатларимиз ўртасида дўстлик, ҳамкорлик ва ўзаро ёрдам тўғрисида янги Шартномани имзолашдан иборат эканлигини биласиз. Эртага имзоланмоқчи бўлган бу Шартнома Совет — Польша муносабатларининг 20 йил мобайнида ривожланишини акс эттиради. Бу Шартнома турмушнинг ҳамма соҳаларида мамлакатларимизнинг қардошларча ҳамкорлигини янада кенгайтириш ишига хизмат қилади, бирлигимизни келгусида янада мустаҳкамлаш учун яхши негиз бўлади.

Биз янги Шартномага жуда катта аҳамият бермоқдамиз. Шу Шартномага кўра, ҳар иккала давлатимиз ўз зиммасига олаётган мажбуриятлар совет ва поляк халқларининг манфаатларига, бутун социалистик ҳамдўстлик манфаатларига мос бўлиб тушади. Гап халқ Польшаси билан Совет Иттифоқи ўртасида вужудга келган ва ривожланиб бораётган муносабатларни юридик жиҳатдан расмийлаштириб олишдангина иборат эмас. Мамлакатларимиз ва халқларимиз ўртасидаги муносабатлар практикасида вужудга келган ва давом этиб келаётган вазият ҳам ғоят катта аҳамиятга эга. Бир-бирига хушмуомала бўлса ҳам, аммо бир-бирига кўнгли унчалик яқин бўлмаган одамлар ўртасида бўлгани каби давлатлар ўртасидаги алоқалар ҳам шунчаки расмий алоқалар бўлиши мумкин. Муштарак мақсадга эга бўлган — социализм ва коммунизм қуришни ўзларига умумий мақсад қилиб олган икки давлатнинг ҳамкорлик қилишга ва ўзаро ёрдамлашишга астойдил интилаётганликлари Шартнома мажбуриятларида акс эттирилган бўлса, бу — бутунлай бошқа гап.

Совет Иттифоқи билан қардош Польшанинг муносабатлари худди мана шундай муносабатлардир. Бизни бирлаштириб турган нарса конкрет сиёсий мақсадларнинг муштараклиги, иккала давлатимиз хавфсизлиги биргаликда ҳимоя қилинаётганлиги, иқтисодий ва илмий техникавий ҳамкорлигимизнинг чамбарчаслигидангина иборат эмас. Бизни, аввало, социал тузумимизнинг айнан битталиги, мақсадларимиз ва марксизм-ленинизм идеологиясининг айнан битталиги бирлаштириб турибди. Халқларимиз кифтма-кифт туриб фашизмга қарши курашдилар, уруш вайрон қилган халқ хўжалигини қайта тиклаш, социалистик ва коммунистик қурилиш планларини бажариш йўлида қўлни-қўлга бериб меҳнат қилдилар. Бизлар яхши кунларда ҳам, синовларнинг оғир кунларида ҳам бирга бўлганмиз.

Польша Халқ Республикаси билан Совет Иттифоқи ўртасида мустаҳкам иқтисодий алоқалар вужудга келди ва муваффақиятли равишда ривожланиб бормоқда. Давлатларимизнинг иқтисодий ривожланиши, демак халқларимиз турмушининг даражаси ҳам, ҳар бир меҳнаткаш кишининг фаровонлиги мана шу алоқаларнинг тўғри ташкил этилишига, бу алоқаларни биз қандай йўллаб туришимизга кўп жиҳатдан боғлиқ. Шу сабабли капиталистик дунёдан фарқли ўлароқ бизнинг иқтисодий битимларимиз фақат давлатлар ўртасидаги битимгина бўлиб қолмасдан, шу билан бирга халқлар ўртасидаги битим ҳамдир. Бу битимларни ҳар бир ишчи, ҳар бир деҳқон ўзига яқин ва тушунарли деб билади, чунки шу битимларнинг муваффақиятли бажарилишидан манфаатдордир. Империализмнинг реакцион доиралари уруш хавфи манбаларини вужудга келтираётган, халқларнинг миллий ва социал озодлик йўлидаги буюк ҳаракатини тўхтатиб қолмоқ учун ҳамма чораларни кўраётган шароитда биз янги жамият қурмоқдамиз.

Империалистларнинг энг реакцион кучлари, жумладан иккинчи жаҳон урушининг якунларини ревизия қилишга интилаётган ғарбий герман реваншчилари тинчликка ва халқлар хавфсизлигига қарши олиб бораётган кўпорувчилик ишлари тўғрисидаги масала бу ерда, Вроцлавда айниқса актуал масала бўлиб турибди.

Бу интилишлар ҳар қанча пуч ва бемаъни бўлса ҳам, лекин бундай интилишлар кескинлик манбаларини вужудга келтираётганлигини, Европа проблемаларини ҳал қилиш йўлида қўшимча қийинчиликлар туғдираётганлигини, тинчликни мустаҳкамлаш вазифасини қийинлаштираётганлигини кўрмаслик мумкин эмас. Европа хавфсизлиги манфаатлари барча прогрессив ва тинчликсевар кучларнинг ҳамиша кўз-қулоқ бўлиб туришини талаб қилади.

Варшава Шартномаси ҳарбий авантюраларга ишқибоз бўлганларнинг йўлига қўйилган мустаҳкам ғовдир. Варшава Шартномаси мамлакатлари бир-бирлари билан маҳкам иттифоқ бўлиб ҳаракат қилиб, ўз халқларига бўладиган ҳар қандай таҳдидни даф қила оладилар ва тинчлик манфаатларини ҳимоя қила оладилар. Ғарбий Европа халқлари ҳам урушни истамаётганлигига ҳамда Европа хавфсизлиги ва тинчликни сақлаб қолиш учун курашиш зарурлигини тушуниб турганликларига аминмиз. Европадаги ҳамма мамлакатларнинг тинчликни мустаҳкамлаш йўлидаги ҳамкорлигини таъминлашни, Европада мустаҳкам хавфсизлик системасини вужудга келтиришни кўзлаб ишлашимиз лозим.

Янги Польша — Совет Шартномасини мураккаб халқаро вазиятда имзолашимизга тўғри келади. Шарқий—Жанубий Осиёда кескин аҳвол вужудга келганлигини кўрмаслигимиз ва ҳисобга олмаслигимиз мумкин эмас. Ҳатто шуни айтиш мумкинки, Шарқий-Жанубий Осиёда аслини олганда уруш ҳолати вужудга келди, бу урушни Америка Қўшма Штатлари олиб бормоқда. Америка Қўшма Штатлари Женева битимларини бузиб ва бир чеккага улоқтириб ташлаб, очиқдан-очиқ ҳарбий можаро йўлига тушиб олди.

Америка ҳарбийлари Жанубий Вьетнам халқининг озодлик курашини ваҳшийларча шафқатсизлик билан бостиришга уринмоқда, Лаос ва Камбоджанинг суверенитетини бузмоқдалар. Америка агрессорлари социалистик давлат бўлган Вьетнам Демократик Республикасига қарши дўқлар қилишдан тўғридан-тўғри уруш ҳаракатлари олиб боришга ўтдилар. Уларнинг авиацияси мумкин бўлмайдиган нарсага эришишга — қўлига қурол олиб курашиб, озодликни ва мустақилликни қўлга киритган, ўз мамлакатининг хўжайини бўлиб қолган халқни бўйсунишга мажбур қилишга уриниб, Шимолий Вьетнам территориясига босқинчилик билан ҳужум қилмоқда.

Модомики, Америка империалистлари янги ҳарбий авантюралар қилиш, Ҳинди-хитойдаги урушни кенгайтириш йўлига кириб олган экан, бу нарса аввало, уларнинг Жанубий Вьетнамда қуролли интервенция қилиш сиёсати шарманда бўлганлигини кўрсатиб турибди. Бутун прогрессив ҳаракатга нафрати жўш уриб, ҳеч нарсани кўролмайдиган бўлиб қолганларгина ҳеч кимнинг вакили бўлмаган бир ҳовуч қўғирчоқ генераллар ва сиёсатбозлар ёрдами билан бутун бир халқнинг озодликка интилишини бостираман, деб умид қилишлари мумкин. Жанубий Вьетнам ватанпарварлари Америка империалистларига тобора сезиларли зарбалар бермоқдалар. Жанубий Вьетнам халқининг курашига раҳбарлик қилаётган Миллий озодлик фронти Жанубий Вьетнамда ҳозирги аҳволнинг ва келажакнинг эгаси бўлган реал куч эканлиги эндиликда ҳаммага равшан бўлиши лозим.

Яқинда Жанубий Вьетнам Миллий озодлик фронти Марказий Комитетининг баёноти кенг равишда эълон қилинди. Шу баёнотда Жанубий Вьетнам ватанпарварлари бутун дунёнинг прогрессив кучларини Жанубий Вьетнам халқининг адолатли курашига моддий ва маънавий мадад беришга чақирдилар. Совет Иттифоқида, бошқа социалистик мамлакатларда, тараққиёт ва тинчлик ишини қадрловчи ҳамма одамлар орасида бу баёнот жуда кенг равишда маъқулланди.

Рўй берган аҳволнинг жуда жиддийлигига етарли аҳамият бермайдиган одам бўлмаслиги керак. Озодликни ҳимоя қилиш ишига эркин халқлар бепарво бўлиб қараб туролмайдилар. Улар америка империализмининг Вьетнамдаги агрессиясини, ваҳшийларча уруш қилиб, ҳимоясиз қишлоқларни, мактабларни ва касалхоналарни ёндириб юбораётганлигини, тинч аҳолини қираётганлигини, хотинлар ва болаларни ҳалок қилаётганлигини асло кечирмайдилар. Ваҳшиёна урушнинг ташкилотчиси бўлган америка империализми тинчлик ва инсониятга қарши жиноятлар учун оғир масъулиятни ўз зиммасига олмоқда.

Совет халқи агрессив ҳаракатларни қоралаш билангина кифояланаётгани йўқ. У, Вьетнам Демократик Республикасининг озодлик ва мустақиллик учун олиб бораётган қаҳрамонона курашига амалий ёрдам кўрсатиш мақсадида бор имкониятлардан фойдаланмоқда. Қардош социалистик мамлакатга нисбатан империалистик агрессия қилинаётган шароитда Совет Иттифоқи тинчлик ва халқлар озодлиги ишини қадрловчи кишиларнинг ҳаммасини бир ёқадан бош чиқариб ва қаттиқ туриб агрессорга зарба беришга чақиради.

Азиз ўртоқлар! Совет партия-ҳукумат делегацияси Польшада турган вақтида Польша Бирлашган ишчи партиясининг раҳбарлари билан, Польша ҳукуматининг аъзолари билан учрашиб суҳбатлашди. Мана шу чинакам ўртоқлик суҳбатлари вақтида биз халқларимизни қизиқтираётган кўп масалаларни муҳокама қилдик. Тинчликни сақлаб қолмоқ учун, Совет Иттифоқи билан Польша ўртасидаги қардошлик муносабатлари янада ривожланиши учун, мамлакатларимиз ва халқларимиз ўртасидаги иқтисодий ҳамкорлик ўсиб ва ривожланиб бориши учун яқин келгусида кўрилиши зарур бўлган чоралар тўғрисида фикрлашиб олдик. Бутун социалистик лагернинг жипслигини мустаҳкамлаш, халқаро коммунистик ҳаракат бирлигини мустаҳкамлаш масалаларини ҳам муҳокама қилдик.

Шу сабабли биз сизларга, Польша ажойиб ишчилар синфининг намояндалари бўлган сиз қадрдон дўстларимизга хурсанд бўлиб шуни айтишимиз керакки, Совет партия-ҳукумат делегациясининг ҳамда Польша Халқ Республикаси партия ва давлат арбобларининг мана шу проблемаларнинг ҳаммасига қарашлари ва шу тўғридаги фикрлари бир-бирига тўла равишда мос бўлиб тушмоқда.

Суҳбатлар вақтида биз ҳам, шунингдек Польша Халқ Республикасининг раҳбарлари ҳам, ишчилар синфининг ғалабасига кўмаклашмоқ учун ҳамма чораларни кўриш зарур деган фикрга асосланиб иш олиб бордик. Шу билан бирга биз фақат миллий ҳисларгагина амал қилиб қолмасдан айни маҳалда бутун дунё ишчиларига шу қадар яқин ва тушунарли бўлган интернационал ҳисларга ҳам амал қилдик. Шу сабабли Польша ва Совет Иттифоқининг барча меҳнаткашлари каби сиз азиз ўртоқлар ҳам биз имзолайдиган Шартномани, мамлакатларимизнинг ишчилари ва деҳқонлари номидан биз олиб борган музокараларнинг натижаларини маъқуллайсиз, деб ишонч билдиришга ижозат бергайсиз.

Ўртоқларча яхши кутиб олганлигингиз учун яна бир марта ташаккур изҳор қилишга ва бугунги учрашув курашдош ўртоқларнинг учрашуви эканлигини, биргаликда янги жамият қураётган, марксизм-ленинизм буюк иши учун биргаликда курашаётган кишиларнинг учрашуви эканлигини қайд қилиб ўтишга ижозат бергайсиз. Бизнинг партия-ҳукумат делегациямиз сизларга ўртоқларча, дўстларча янги муваффақиятлар тилайди, келгусига мўлжаллаган ҳамма планларингизнинг рўёбга чиқишини тилайди. Қалин дўстимиз, биродаримиз бўлган поляк халқига, социализм қураётган халққа чин кўнгилдан осойишталик тилаймиз.

Яшасин Польша Халқ Республикасининг ишчилар синфи, деҳқонлари, интеллигенцияси!

Халқларимиз ўртасидаги дўстлик ривожлана берсин ва мустаҳкамлана берсин!

Сизларнинг ажойиб шаҳрингиз — ёшлик шаҳри, куч ва қувват шаҳри ривожлана ва мустаҳкамлана берсин!

* * *

СССР Министрлар Совети Раисининг якунловчи сўзлари гулдурос қарсаклар билан кутиб олинади. Сўнгра А. Н. Косигин икки завод ишчиларига делегациянинг туҳфасини: В. И. Ленин бюстларини ҳамда халқаро пролетариат буюк доҳийсининг ҳаёти ва фаолияти тўғрисидаги альбомларни топширди. Ишчилар шу саноат корхоналари ишлаб чиқараётган маҳсулотларнинг моделларини делегация аъзоларига тақдим этадилар. Ҳамма ўрнидан туради. Олқишлар бошланади ва поляк халқи билан совет халқи ўртасидаги сўнмас дўстлик шарафига табрик хитоблари янграйди. «Интернационал» куйланади.

БУЮК ҒАЛАБАНИНГ 20 ЙИЛЛИГИГА

ЖАНГОВАР ЙИЛЛАР САҲИФАСИ

ҚАЛБ ДАЪВАТИ

1945 йилнинг марти эди. Бизнинг 905-полк Одра дарёсининг қирғоғига жойлашган Лебус шаҳри яқинидаги ўрмонга туташ тепаликда ҳужумга тайёргарлик кўрарди. Душманнинг аҳволидан чуқурроқ хабардор бўлиш мақсадида разведкага одам юборишга қарор қилинди. Бўлинма командири сержант Почивалов разведкачилар билан бормоқчи бўлди.

Жасур йигитнинг қалб даъватини қайтармадик. Разведкачилар қоронғи ўрмондан душман ертўлаларига қараб эмаклаб кетдилар. Орадан кўп вақт ўтмай, душман ўрмонни кундуздагидек ёритиб, разведкачиларнинг илгари силжишига йўл қўймади. Шунда улар бир кишини кузатувчи сифатида қолдириб, орқага қайтишга қарор қилдилар.

— Мен қоламан! — депти сержант, унинг раъйини қайтаришмапти. Ботир жангчи дўстлари билан хайрлашгач, нариroқда кимнингдир эмаклаб кетаётганини кўриб қолди. Унинг кетидан иккинчиси судралиб борарди. Беш фашист солдати Совет Армияси томонга разведкага борарди. Сержант автоматини уларга тўғрилаб, «Кетида яна бордир!» деган ниятда ўзини панага олиб турди. Фашистлар полк жойлашган ерни кузата бошладилар. «Нима қилиш керак!» ўйлади жангчи. Бориб, жангчиларни бошлаб келса, вақт йўқ. Тадбирли жангчи у дарахтдан бу дарахтнинг орқасига чаққон ўтиб, ҳар хил овоз билан «қўлингни кўтар!» деб кичкирди. Қуршовда қолдик, деб душман айғоқчилари саросимага тушиб қолдилар. Шу он жангчи осмонга ўқ узди. Чақирилмаган «меҳмонлар» қўлларини кўтаришга мажбур бўлдилар. Ўқ овозига етиб келган совет солдатлари, уларни полк штабига етказдилар. Фашист солдатларидан олинган қўшимча маълумотлар, тонг билан бошланган ҳўжумимизнинг зафарли тугашини таъминлади. Жасоратли, тадбирли разведкачи Почивалов кўкрагида биринчи даражали Шуҳрат ордени порлади.

Матёқуб ОДАМБОЕВ,
собиқ взвод командири,
Урганч районидаги Фурқат номли мактаб ходими.

Абадий барҳаёт

Кеч кириши билан колхозчилар клубга тўпланиша бошлади. Улар бу ерга буюк ғалабанинг 20 йиллиги олдидан ҳамқишлоқлари Совет Иттифоқи Қаҳрамони марҳум Абдусалим Деҳқонбоев ҳақидаги суҳбатни эшитгани келардилар.

Коммунист Абдусалим Деҳқонбоев колхозни тузишда актив қатнашган ватанпарварлардан эди. У 1943 йилда кўплар қатори душманга қарши урушга отланди. Жангларда қаҳрамонликлар кўрсатиб кўпга танилди. 1944 йилнинг январида Днепр қирғоғида жойлашиб олган фашистлар жангчиларимизни дарёнинг у бетига йўлатмасди. Қандай бўлмасин душманнинг ўт очиш пунктларини «тинчитиш» лозим эди. Абдусалим биринчилар қатори Днепрни кечиб ўтиб, душманга қарши мардонавор кураш бошлайди. Фашистлар қарши хужумга ўтиб, Абдусалимлар бўлинмасини ўққа тутади. Абдусалим ёлғиз қолганида ҳам жангни тухтатмайди. Душманнинг 40 дан ортиқ солдат ва офицерини ер тишлатади. Қаҳрамон Деҳқонбоев охирги ўқи қолгунча курашиб, ҳалок бўлди. Аммо унинг жасорати полкнинг муваффақиятли илгари силжишини таъминлади. Ҳамиша барҳаёт ватанпарвар А. Деҳқонбоевга Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвони берилди.

Қаҳромоннинг Фарғона область, Ленинград районида яшаб турган турмуш йўлдоши Н. Деҳқонбоева, фарзандлари Қумриниса, Тўтиниса ҳамда Абдуханимлар меҳнатда ва ўқишда ота изидан бориб, ҳаммага намуна кўрсатмоқдалар.

Б. АБДУРАҲМОНОВ,

* * *

Редакция Улуғ Ватан урушининг 20 йиллиги олдидан Ўзбекистон фарзандларининг жанговар курашлари ҳақида андижонлик Н. Ортиқалиевдан, бухоролик Ж. Урозовдан, тошкентлик А. Бўрибоевдан ҳам лавҳалар олди. Уларда душман устидан ғалаба қозонишда қаҳрамонлик кўрсатган ўзбек ва бошқа миллатга мансуб жангчиларнинг жасоратлари улуғланади.

ЖАНГЧИ ОЛИМ

Азиз Валиев гўзал диёримизнинг содиқ фарзандларидан бири эди. У билан 1938 йили Самарқандда бирга ишлаш бахтига муяссар бўлгандим. Азиз Валиев ҳозирги Самарқанд Давлат университетида ректор эди, мен эса философиядан дарс бериб, тарих-филология факультетида деканлик вазифасида ишлар эдим.

1941 йилнинг кузида мазкур университет вақтинча ёпилди. Унинг илмий ходимлари ҳамда студентларидан катта группаси кўнгилли равишда ёвуз душман — немис-фашист босқинчиларига қарши жангга отланди. Шу ажойиб ватанпарварлар орасида истеъдодли олим, моҳир ташкилотчи, қадрдонимиз Азиз Валиев ҳам бор эди.

* * *

Тошкентда деҳқон-боғбон оиласида туғилган А. Валиев 1931 йилда Ўрта Осиё планлаштириш институтини битирди. Ана шу вақтдан эътиборан унинг иш фаолияти бошланади. Азиз Валиев ўша вақтда марксча-ленинча философия бўйича аспирантурада ўқиб, айни вақтда диалектик ва тарихий материализм курсларидан дарс ҳам бера бошлади. А. Валиев меҳнатсеварлиги, нодир қобилияти ва ишчанлиги туфайли 1935 йили Самарқанд халқ хўжалиги институтининг доценти қилиб тайинланди.

А. Валиев республикамизда марксча-ленинча философия фанини пропаганда этишга салмоқли ҳисса қўшди. Университетга ғайрат билан раҳбарлик қилиш билан бирга диалектик ва тарихий материализмдан дарс берди, муттасил равишда илмий тадқиқот ишларини олиб борди.

Шуни алоҳида қайд этиш зарурки, А. Валиев Ўзбекистон олий ўқув юртларида диалектик ва тарихий материализм курсларини ўзбек тилида ўқиган дастлабки олимлардан бири эди. айни пайтда у марксизм-ленинизм классиклари асарларини ўзбек тилига таржима қилишда ва уларни таҳрир этишда фаол қатнашди; ўзи В. И. Лениннинг «Нима қилмоқ керак?», «Коммунизмда болаларча «сўллик» касали», «Совет ҳокимиятининг галдаги вазифалари» сингари асарларини ўзбек тилига таржима қилди.

* * *

Кўп миллатли улуғ халқимиз немис-фашист босқинчиларига қарши муқаддас курашга сафарбар этилган пайтда кўнгиллилар ўртасида қадди-қомати келишган, ғайрат-шижоатга тўлган камтарин олим Азиз Валиев ҳам душман билан шерларча курашди. Фронтда кўрсатган мардликлари учун қатор орден ва медаллар билан тақдирланди. Матонатли командир майор унвонига сазовор бўлди.

Мамлакатимиз фарзандлари фронтдан зафар билан она юртларига шодхуррамлик билан қайтиб келиб тинч меҳнат, ижодий ишга киришиб кетдилар. Минг афсуски, кўп ўртоқ, биродар, дўстларимиз фронтдан қайтмадилар. Азиз Валиев ҳам 1943 йилнинг 15 октябрида Жанубий фронтда қаҳрамонларча ҳалок бўлди.

* * *

Азиз Валиевнинг умр йўлдоши Меҳри Шарипова — республикамизда таниқли педагоглардан бири, кўп йиллардан бери Тошкент хотин-қизлар педагогика билим юртининг директори лавозимида ишлаб келмоқда. У, билим юртида таълим олган ва ҳозир ўқиётган қизларнинг малакали мутахассис бўлиб чиқишларига жуда катта ҳисса қўшмоқда. Бу меҳрибон она айни замонда икки ўғли Умид ва Бахтиёрни ҳам ажойиб кишилар қилиб тарбиялади. Умид Тошкент Давлат университетини муваффақиятли битириб, геолог бўлиб ишлаяпти. Бахтиёр эса ота-онасига эргашди: у, Москва Давлат университетини тамомлагач, Ўрта Осиё политехника институтида ўқитувчилик қилмоқда.

Иброҳим МУМИНОВ,
философия фанлари доктори.

Суратда: майор Азиз Валиев.

ҲАМИША ОЛДИНГИ САФДА

1943 йил. Қаҳратон қиш. Халқимиз бир тан-бир жон бўлиб, душманни азиз Ватанимиз тупроғидан тезроқ улоқтириб ташлаш иштиёқида жанг майдонида ҳам, фронт орқасида ҳам қизғин кураш олиб бормоқда эди.

Ўша дамларда Абдуфаттоҳ ака 137-ўқчи полкда хизмат қиларди. У Смоленскда бўлган жангларнинг бирида ярадор бўлди-ю, тез орада тузалиб, яна жанговар сафга қайтди.

Қудратли Совет Армиясининг қўшинлари Берлин остонасига қадам қўйганида баҳодир жангчи оғир жароҳатланди. Душман устидан ғалаба қозонилгандан кейин кўплар қатори Абдуфаттоҳ ака ҳам ўз қишлоғига — Андижон районидаги Куйбишев номли колхозга қайтиб келди.

Мана, йигирма йилдирки, Абдуфаттоҳ ака тинч меҳнат кучоғида жавлон уряпти. У 12 йилдан буён бригада бошлиғи вазифасида ишлаб келаётир. Масалан, 1963 йилда ҳар гектар ердан 29 центнердан ҳосил олинган бўлса, бултур ҳосилдорлик 33 центнерга кўтарилди. Жангчи — пахтакор Абдуфаттоҳ Қодиров бошлиқ 4-бригада аъзолари бу йил пахта майдонини 60 гектардан 90 гектарга кенгайтириб, ҳар гектар ердан 40 центнердан ҳосил олишга аҳд қилдилар.

С. ЎКТАМОВ.

БАҲОДИР

Янгийўл районидаги Ленин номли колхозда бўлган киши ўрта ёшлардаги, қадди-қомати келишган киши билан учрашмай қолмайди. Бу — далачилик бригадасининг бошлиғи Мўмин Каримовдир. Мўмин Каримов раҳбарлик қилаётган бригада аъзолари қўлга киритаётган ютуқлар ҳар қандай деҳқонни ҳам қойил қолдиради. Бригада сурункасига ўн етти йилдан буён ҳар гектар майдонда ўрта ҳисобда 30 центнердан «оқ олтин» етказиб бермоқда.

Мўмин Каримов — камтарин, хушмуомала, одамшаванда киши эканлигини ҳамқишлоқлари жуда яхши билишади. Шу билан бирга унинг жангу-жадал йилларида севимли диёримиз озодлиги йўлида кўрсатган жасоратини ҳам янгийўлликлар яхши билишади. Мўмин Каримов эндигина йигирма баҳорни кўрганда қудратли Қизил Армия сафига чақирилди. Орадан бир йил ўтар-ўтмас даҳшатли уруш бошланиб кетди. Довюрак жангчини разведкачилар сафига қўйдилар. Разведкага ҳар қандай кишини ҳам юборишавермайди. Ўлимдан қўрқмайдиган, ғоят кучли ирода эгасигина разведкачи бўла олади. Мўминжонда ана шундай ажойиб фазилатлар мужассамлашган эди. Бу жасур йигит Улуғ Ватан уруши солномасига ўзининг сўнмас қаҳрамонлиги билан ёрқин саҳифалар киритди.

1942 йилнинг қаҳратон қиши. Сталинград шаҳри учун шиддатли жанглар боряпти. Февраль кунларидан бирида Мўмин Каримов разведкачилар составида душман позициясини ёриб ўтиб, унинг мушоҳада пунктини аниқлаш ва янсон қилиш ҳақида буйруқ олади. Бу топшириқни матонатли совет жангчилари шараф билан адо этадилар.

Курск бўсағасида бўлган шиддатли жанглардан бирида Каримов иккита «тил»ни ушлаб келиб, штабга топширади. Асирлардан муҳим маълумотлар олинди. Натижада қўшинларимиз немисларнинг муҳим мудофаа линияларидан бирини ёриб ўтишга муваффақ бўладилар. Мўмин Каримов ана шу жасорати учун учинчи даражали Шуҳрат ордени билан мукофотланади. 1944 йили Висла дарёсидан ўтиш пайтида фашистларнинг учта танкини янсон қилгани учун иккинчи даражали Шуҳрат орденини олишга сазовор бўлади. Краков, Дрезден, Берлин ва Прага шаҳарларини озод қилишда кўрсатган қаҳрамонликлари эвазига биринчи даражали Шуҳрат ордени Мўмин Каримовнинг кўксига тақилади. Шундай қилиб, янгийўллик миришкор деҳқон Шуҳрат орденлари кавалери бўлиб қадрдон қишлоғига қайтади.

Суратда: Мўмин Каримов. (ЎзТАГ фотохроникаси).

Қисқа сатрлар

Навоий районидаги «Октябрь 40 йиллиги» совхозида ҳозиргача 12 минг бошдан ортиқ совлиқ қўзилади. Ҳар 100 совлиқдан ўрта ҳисобда 145 тадан қўзи олинди.

Ҳ. Фармонов.

●

Қарши районидаги «Нишон» давлат наслчилик заводида қўзилатиш қизғин давом этяпти. Қисқа вақтда 35 минг бошдан зиёд совлиқ қўзилади. Ҳар 100 совлиқдан 114 тадан қўзи олинди.

П. Хидиров.

●

Қува районидаги «Социализм» колхозининг моҳир чўпони Абдухолиқ Каримов ўз отаридаги 280 бош совлиқдан 360 та, Жумабой Ортиқов эса 250 бош совлиқдан 275 та қўзи олди.

Б. Қаюмов.

●

Шофиркон районидаги «Шофиркон» совхозининг донгдор чўпони Қодир Ўрунов қўзилатишни муваффақиятли давом эттириб, ҳар 100 совлиқдан 120 тадан қўзи оляпти.

И. Юсупов.

●

Ака-ука Амин ва Эшали Раҳматовлар Шеробод районидаги «Сайроб» совхозининг тажрибали чўпонлари ҳисобланади. Улар ўз отарларидаги ҳар 100 совлиқдан 177 тадан қўзи олишмоқда.

А. Салоев.

●

Косондаги «Муборак» давлат наслчилик заводида 38379 бош совлиқнинг 23 минг бошдан кўпроғи қўзилади. Ҳар 100 совлиқдан ўрта ҳисобда 133 тадан соғлом қўзи олинди.

К. Динаев.

●

Нурота районидаги «Қизилча» совхозининг бош чўпони Файзихон Қўнисов отарида 400 совлиқ қўзилади. Ҳар 100 бош совлиқдан 195 тадан қўзи олинди.

Ф. Мавлонов.

16,5 МИНГ ТОННА ПИЛЛА УЧУН

ИНТЕНСИВЛАШ САМАРАСИ

(Сирдарё районидаги Охунбобоев номли колхоз раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ҳ. ЖУМАБОЕВ билан суҳбат)

◆ ◆

Биз ҳар йили ипак қурти боқишга пухта тайёргарлик кўрамиз. Аввал пиллачиларнинг кенгашини ўтказиб, ўтган йилларда эришилган муваффақиятлар ва йўл қўйилган камчиликларни таҳлил қиламиз. Ютуқларни мустаҳкамлаш, камчиликларнинг такрорланишига йўл қўймаслик тадбирларини белгилаймиз. Ўз имкониятларимизни ҳисобга олиб, пилла етиштиришни кўпайтириш юзасидан конкрет мажбурият қабул қиламиз. Масалан, етти йилликнинг сўнгги босқичида 200 қути ипак қурти боқиш, ҳар қутидан ўртача 60 килограммдан пилла етиштиришга аҳд қилдик.

Бу йил айниқса звено принципига қаттиқ амал қиламиз. Бизда одатда колхоз территориясидаги жамоат бинолари, хонадонлардаги бўш уйлар ҳисобга олиниб, звеноларга тақсимланади. Бунда ҳар қути уруғ учун камида 65-70 квадрат метр майдонда сўкчак тайёрланади.

Қоидага мувофиқ ипак қурти боқишга киришишдан олдин қуртхоналарни назоратдан ўтказамиз. Уларни дизенфекция қилиш, печкалар қуриш, ўтин-кўмир жамғариб қўйиш, қуртхонада ҳавони янгилаб туриш, намликнинг бир меъёрда бўлиши учун нималар қилингани кўздан кечирилади. Аниқланган камчиликлар оператив тарзда бартараф этилади.

Пиллачиликнинг озуқа базасини мустаҳкамлашга катта эътибор беріляпти. Янги тутчилик плантацияси ташкил қилинди. Йўлларнинг чети, ариқ-зовурларнинг қирғоғига кўплаб тут кўчатлари ўтқазилди. Аммо шунга қарамай, қурт катта даҳага кирганда барг етишмай, қийинчиликка дуч келинади, шаҳарлардан, ишчи посёлкаларидан барг олиб келинади.

Бундай кўнгилсиз аҳволнинг рўй беришига сабаб шуки, баргдан тўғри фойдаланилмайди. Бу йил бунга йўл қўйилмайди. Қурт дастлабки ёшларида бачки шохлардаги, катта ёшга ўтганда эса асосий шохлардаги барг билан боқилади. Биз баргдан фойдаланишни яхшилаш мақсадида жамоатчи контроль постлари туздик. Тутзорлар боқилаётган қуртнинг миқдорига қараб звеноларга тақсимлаб берилди.

Барг кесиш ва уни вақтида қуртхоналарга етказиб бериш муҳим вазифалардан биридир. Қурт катта даҳага кирган вақтда далада иш жуда кўпайиб кетади. Асосий куч ғўза парваришига сафарбар этилади. Ипак қурти парвариши сусайтириб юборилса, у баргга яхши тўймайди, пилла ўраши кечикиб кетади.

Бу йил ана шу камчиликка йўл қўймаслик чораларини кўрдик. Пиллачиликка энг тажрибали кишилар ажратилди. Уларга транспорт воситалари бириктириб қўйилди. Қариялар, комсомол-ёшлар, мактаб ўқувчилари пиллачилик звеноларини оталиққа олдилар. Қурт боқиш тамомлангунча пиллачилик звеноларининг аъзоларини, бу соҳага бириктилган кишиларни бошқа ишга олиб қўймаймиз.

— Пиллачиларимиз, — деди ўртоқ Жумабоев суҳбат охирида, — КПСС Марказий Комитети март Пленумининг қарорларига жавобан пилла етиштиришни кўпайтириш, бир центнер пилланинг таннархини ўтган йилдагидан 20 процент камайтириш ва фақат биринчи сорт пилла тайёрлаш учун курашмоқдалар.

Пиллачилик машъали

Балиқчи районидаги Киров номли колхоз пиллачиликда машъал хўжалик ҳисобланади. Пиллачилар қуртни жадал усулда боқиб, йил сайин юқори ҳосил олмоқдалар. Ўтган йили 404 қути уруғдан 20 тоннадан зиёд пилла олинган эди. Бу йил пилла етиштиришни янада кўпайтириш учун курашилмоқда.

Бу ерда юқори ҳосил усталарининг янги отряди етишиб чиқди. Х. Қорабоева, О. Абдуллаева, З. Ўринбоева, А. Турсунова, Ҳ. Янгибоева сингари пиллачилар йил сайин ҳар қути уруғдан 110-118 килограммдан пилла олмоқдалар.

Пиллачилар ипак қурти боқишга тайёргарликни кучайтириб юбордилар. Икки юзта пиллачилик звеноси ва еттита бригада тузилиб, энг яхши пиллачилар уларга бошлиқ қилиб тайинланди.

Қуртни кенг сўкчакларда яйратиб боқиш — мўл ҳосил гаровидир. Буни ҳисобга олиб, ҳозирдаёқ 24 минг квадрат метрдан зиёд жойда сўкчаклар тайёрлаб қўйилди. Қуртхоналар дизенфекция қилинди.

Колхозда тутларни яхши парвариш қилиб, барг етиштиришни кўпайтиришга алоҳида аҳамият берилаётир. Мавжуд тутзорларнинг қатор ораси юмшатиб чиқилди. Кам барг бераётган тутзорлар маҳаллий ўғит билан озиқлантирилди. Янгидан 16 минг туп тут ниҳоли ўтқазилиб, 20 минг тупга яқин катта ёшдаги тутлар озиқлантирилди ва суғорилди.

Бу йил колхоз бўйича ҳар қути ипак қуртидан ўрта ҳисобда 50,5 килограммдан пилла олиш мўлжалланяпти.

Ш. АЗИЗОВ.

Ғолиблар шайланяпти

— Пиллачилик севимли касбимиз, — деб ҳикоя қилади Қоракўл районидаги «Партия XXII съезди» колхози пиллачилик бригадасининг бошлиғи Б. Омонов. — Бултур ҳар қути ипак қурти 58 килограммдан пилла берди. Бу йил эса план 60 килограмм. Аммо 80 килограммдан хирмон кўтаришни мўлжаллаяпмиз. Олинган мажбуриятни шараф билан бажариш учун ҳамма имкониятларга эгамиз.

Пиллачилик звенолари ишнинг кўзини биладиган, шу касбга ихлосманд кишилар ҳисобига мустаҳкамланди. З. Самадова, Б. Қурбонова, М. Иброҳимова, Н. Қиличевалар пилла ҳосилдорлигини оширишда донг чиқардилар. Улар бу йил ҳам мусобақада ғолиб чиқишга бел боғлаганлар.

Колхозда боқилаётган ипак қуртининг миқдори ҳар йили 15-20 қути кўпайтириляпти. Шунга яраша озуқа базаси яратиляпти. Бу йил колхозда кўчат ўтқазиш ойлиги яхши якунланди. 8 гектар майдондаги тутзор агротехника қоидалари асосида парвариш қилинди. Янги ўзлаштирилган ва партов ерларга 25 минг туп тут кўчати ўтқазилди.

О. АҲАДОВ.

Юз килограммчилик ҳаракати

«МОСКВА» КОЛХОЗИДА ИЛҒОР ПИЛЛАЧИЛАР У. НАЖМИДДИНОВА, О. ҚАЛАНДАРОВА, Ш. МАШАРИПОВ, Қ. РАҲИМОВА, Ж. ҚУТЛИЕВАЛАРНИНГ НОМИ ФАХР БИЛАН ТИЛГА ОЛИНАДИ. БУНИНГ БОИСИ БОР. УЛАР ҲАР ҚУТИ ҚУРТДАН 90-100 КИЛОГРАММДАН ПИЛЛА ОЛИБ, ШОВОТ РАЙОНИ ХЎЖАЛИКЛАРИДА ҲОСИЛДОРЛИКНИ КЎТАРИШ УЧУН КАТТА РЕЗЕРВЛАР БОРЛИГИНИ ИСБОТ ЭТМОҚДАЛАР.

ШУ КУНЛАРДА ПИЛЛАЧИЛАРНИНГ ҚЎЛИ-ҚЎЛИГА ТЕГМАЙДИ. УЛАР ҚУРТХОНАЛАРНИ РЕМОНТ ҚИЛИШЯПТИ, ПЕЧКАЛАР ЎРНАТИШЯПТИ, СЎКЧАКЛАР ТАЙЁРЛАШЯПТИ. ЁҚИЛҒИ ТЎПЛАШЯПТИ.

— ИПАК ҚУРТИ ЯХШИ ПАРВАРИШ ҚИЛИНСА, — ДЕЙДИ ЮЗ КИЛОГРАММЧИ ПИЛЛАЧИ ЖУМАГУЛ НАЗАРОВА, — УНДАН МЎЛ ҲОСИЛ ОЛИШ МУМКИН. ПИЛЛАЧИ ҚУРТ БОҚИШ ДАВРИДА ХОНАСИ КЕЛГАНДА КЕЧА-КУНДУЗ ҚУРТХОНАДАН ЧИҚОЛМАЙДИ. МЕН ЎТГАН ЙИЛИ ҲАР ҚУТИ УРУҒДАН 90 КИЛОГРАММДАН ПИЛЛА ОЛГАН ЭДИМ. БУ ЙИЛГИ АҲДИМ 100 КИЛОГРАММДАН ПИЛЛА ОЛИШ.

КОЛХОЗ АЪЗОЛАРИ БУ ЙИЛ ХЎЖАЛИКНИНГ ПИЛЛАЧИЛИКДАГИ ШУҲРАТИНИ ЯНАДА ОШИРИШГА БЕЛ БОҒЛАДИЛАР. УЛАР ИПАК ҚУРТИ БОҚИШГА ТАЙЁРГАРЛИКНИ КУЧАЙТИРМОҚДАЛАР.

Д. КАРИМОВ.

• • •

Қишлоқлардан хабар йўллаган М. Расулова (Шўрчи), Т. Аббосов (Бухоро), О. Собиров (Тўрткўл), Т. Ортиқов (Андижон), Қ. Ёдгоров (Избосқан), И. Ҳикматов (Қарши), Т. Ҳайитқулов (Олмалиқ), Ҳ. Аминов (Ўзбекистон), Р. Мамадалиев (ҳарбий қисм), У. Зоҳидов (Тошкент), А. Орзиев, Ж. Ҳомидов (Қамаши), Б. Бердиёров (Нарпай), Ш. Садиров (Ромитан) ўртоқларнинг хатларида ҳам жойларда ипак қурти боқишга тайёргарлик кўриш, кўчат ўтказиш, пиллачиликнинг озуқа базасини мустаҳкамлаш ҳақида гап боради.

ЯНГИ МЕХАНИЗАТОР КАДРЛАР

Хивадаги 23-профессионал-техника билим юрти ҳузуридаги курсни олтмиш малакали тракторчи ва автослесарь тамомлаб чиқди. Пахта териш машиналарининг тўқсонга яқин ёш механик-хайдовчилари машғулотларни бошлаб юбордилар.

Билим юрти йил охиригача кенг иқтисосдаги 300 дан ортиқ механизатор кадрлар тайёрлаб беради. «Узсельхозтехника» бирлашмалари ва бўлимлари ҳузуридаги курслар ҳам қарийб ўшанча тракторчи ва «зангори кема» капитанлари тайёрлаб беради.

(УзТАГ).

Тирик товон

(ҲАЖВИЙ ҲИКОЯ)

МИРМУҲСИН.

Одамзод мулойим бўлса шунчалик бўларда — Зайнобиддиннинг гўштдор, қонталаш, юзларида ҳамиша жилмайиш... Баъзида андаккина қочиримга ҳам оғзи қулоғида ҳирр, ҳирр кулади. Бундай одамни заказ қилиб ҳам топа олмайсиз. «Беш кунлик дунё»ни фароғатда ўтказиш ниятида чиғаноқдай аста сурилиб, чумчуқдай шоша-пиша «сочилган насиба»ларини териб еб юрарди. Азонлаб трамвайга югурган, осмони фалак ҳавозаларда ғишт терган одамлардан энсаси қотор; шусиз ҳам «мулла жиринг» ўлгурни топиш мумкин-ку, дерди ўзига ўзи...

Зайнобиддин эрта билан одатдагидек ўз кабинетига кириб, йўлбарс панжалик креслога ўтирди — область маданий-оқартув идорасининг бу қадимий креслоси кўпларга маълум. Бошлиқ келганини пайқаган ходимлар қоронғи коридорнинг икки томонидаги эшикларни бирин-кетин очиб, саломга кириша бошлашди. Ҳаммадан аввал хўжалик мудири Поччаев ташриф буюрди:

— Ассалому алайкум, хўжайин! — у бир даста қоғозни стол устига қўйди.

— Салом, дўмбоғим! — Зайнобиддин жилмайди.

— Мана бу путопкангиз. Мана бу Сочи шаҳар маданий-оқартув идорасига командировка пули ва гувоҳномаси — тажриба алмашиб келасиз, хи-хи-хи... Самолётга, бориш-келиш билетингизни кетар кунингиз оласиз, пулни санаб олинг, ҳисобли дўст ажралмас.

— Ташаккур! Идора ихтиёрини ўзларига топшираман. Эҳтиёт бўлиб, раҳбарлик қилинг!

— Қуллуқ, — у бир неча қадам орқасига тисарилиб, чиқиб кетди.

— А-а-ссалому алейкум-ўм, — шолғом бурун Эшонча деган одам кирди, — қалай, мол-жон омонми? Яхши ётиб турдингизми?

— Яхши, яхши...

— Ушбу ҳужжатларга қўл қўйсалар; буниси, курортдан қайтиб келганингиздан кейин уйингизда чет эллик меҳмонлар бўлади; ремонт, краска ва ҳоказолар учун давлатдан маблағ сўрадик. Мана буниси — сизга киййдирилган тўн, туппи, кийик... — ўзингиз билган фонддан, буниси — ўзларини курортга жўнатиш зиёфати учун ажратилган пул...

— Қўя қолинглар, овора бўлиб нима қиласизлар.

— Ия, бошлиғимиз курортга борармишу, провод қилмаймизми! Қаерда бор бунақа закон! Мана бу қоғозга ҳам қўл қўйиб юборинг; сизга, ўзимга, Поччаевга ишхонада кийиб юриш учун уч пар юмшоқ туфли. Мана бунисига ҳам — ишлаб ўтирган вақтимизда бувосил дардига мубтало бўлмаслик учун уч пар грелка ҳам олганман...

Зайнобиддин қайрилма дум имзо чекди. Эшонча чиққач, эшик қия очилиб, «ғазнабон» Муовазахўжанинг узунчоқ башараси кўринди. (бу одамни Мағзавахўжа ҳам дейишарди). Зайнобиддин уни имлаб чақирдида, ўтирган жойида қўл узатиб сохта жилмайиб қўйди. Мулойимликда ҳикмат кўплиги, шундан топганлигини бу бухгалтерга ҳам айтиб берган эди.

— Янги олган шкафлардан бирини, ёзув столини — ўзи ҳам ажабтовур полировать этилган, ҳовлига юбордим. Уйда ҳам бари бир сиз ҳукумат ишини қиласиз-ку...

— Ҳа, албатта. Менда ҳукумат ишидан бошқа яна нима иш бўларди. Стол билан шкаф идорамда турди нимаю, уйимда турди нима!

Хўжа чиқиб кетиши билан яна Поччаев кирди.

— Қани, дўмбоғим, бир оз сатранж суришайлик, ишлайвериб кўзим тиниб кетди. Биз — оқдан...

— Бугун кўп ишлаб юбордик, хўжайин. Жонимизни жабборга бериб ишлаётганимизни ҳукумат билармикин?

— Билади, — деди Зайнобиддин хаёл суриб, кейин сўради: — менга характеристика ёзиб юборганмидиларинг?

— Хотиржам бўлинг, ҳаммаси ҳал бўлган. Худо хоҳласа...

— Бас, бас! Ишқилиб нафасни яхшилаб туринглар.

— Ҳа, биз ҳам давлат инвентаридек гап, бирон еримизга тунукача қоқиб қўйилмаганига ҳайронмам, — завхознинг кўзи шкаф ёнидаги инвентарь тунукачага тушди.

— Мен аспни сурдим, хаёлингиз жойидами, юринг!

— Нима, қолиб берайми?

— Ундоқ қилсангиз ҳам қоласиз, бундоқ қилсангиз ҳам. Яхшиликча инсоф билан қолинг!

Ўйин тушгача давом этди. Поччаев чиқиб кетгач, секретарь қиз Зайнобиддин кабинетига устига оқ сочиқ ёпилган патнис олиб кирди. Яна қайтиб чиқиб, чой ҳам олиб кирди. Зайнобиддин овқатга қаради: у қуруқ беда еятган отдай қурт-қурт гўштни қирқарди, чакаклари тарам-тарам бўлиб, жуда чиройли ерди. Овқатдан сўнг кекирди — бу қабулхонадаги кишиларга ҳам эшитилди. Бугун у яна секретарга ким келса «ўзининг йўқлиги»ни айтиб, кабинети ичидан қулфлаб диванда ухлади. Шу ётганча соат олтиларда кўзини очди.

Эртасига эрта билан у идора ходимларини ўз кабинетига тўплаб, мажлис ўтказди; роса папирос чекишди. Хона деразаларидаги оқ бахмал дарпардалар сарғайиб кетган эди. Мажлиснинг ярмида секретарни чиқариб юборишиб аския бошлашди. Поччаев аскияда хўроз бўлиб, Зайнобиддин ичагини узди: Мағзавахўжа ҳам ўрни келганда «тузук» деб, Поччаевни бир тишлади... (унинг лақаби Бойтеват эди). Аския тугагач, Зайнобиддин ўрнидан кўзғалди:

— Яхшилар, қўшни ташкилот мени мажлисга чақирган, боришим керак, — деди қийиқ кўзларидаги кулги ёшини артиб, — қани энди ишланглар. Ҳужжатларга эртага қўл қўяман.

— Хўп бўлади, хўжайин, — улар баб-баравар ўринларидан туриб, қўл қовуштиришди.

Зайнобиддин мулойим илжайди: «Сиздек азаматларим бор, не ғамим бор...». Қўл қовуштириб турганлар: «ўзлари омон бўлсинлар, бошимизга соябон бўлсинлар» дегандек бир чайқалиб қўйишди.

Зайнобиддин қўшни ташкилотдаги мажлисга ҳам бориб, узоқ ўтириб келди. Шу мажлисда ўзидан бир поғона баланд амалдор билан ўпка ташлаб, омонлашди. Кўр тўкиб ўз жойига мамнун ўтиргач, яна унга «ғарибу ғуроболарга карам қилинг» дегандек мулойим қараб қўйди.

Шу куни у бир оз кечикиб уйга қайтди; йўлда андак тўхтаб автоматдан газсув ичмоқчи бўлди. Енини кавлаб уч тийинлик топди. Автоматга ташлаш олдидан бир лаҳза тўхтаб, чўзган қўлини дарҳол тортиб олди. Ахир бу ўз пули-ку! Зайнобиддин тангани чўнтагига солди-да, йўлида давом этди. Эртасига у баъзи ҳужжатларга имзо чекди. Шундан сўнг Эшонча билан Поччаевни чақиртириб, масала фақат курортдан қайтгунча уйини ремонт қилиб қўйиш эмас, ахир у бу йил ўғлини ҳам уйлантирмоқчи — фарзанд давлатники, бу тўйнинг жуда бўлмаганда олтмиш процент харажатини ҳукумат кўтариши кераклигини айтди.

Шанба куни — эртага курортга учиши керак бўлган куни Зайнобиддиннинг қовоғи солқиб, хомуш келди. Поччаев, Эшончалар югурганча унинг ёнига киришди. Даҳага кирган ипак қуртидек бош кўтариб турган Зайнобиддин бир лаҳзалик сукутдан кейин юрагини очди:

— Яхшилар, бугун бир ғалатироқ туш кўрибман. Келинингизга айтсам, оғзидан кўлансароқ гап чиқариб юборди. Ҳай-ҳай, бас! дедим. Туш мана шунақа... Сизлар нима дейсизлар?

— Тушингиз ёмон эмас, — деди афлотун қараш қилиб Поччаев, — бундақа тушларни биз кўп кўрганмиз... (бу гап бошлиқни менсимагандай бўлдими, у дарҳол ўзини-ўзи тузатди). Йўқ-йўқ, мен янглишибман, бундай туш кўрганим йўқ, кўришим ҳам мумкин эмас. Бундай туш кўришни бизга ким қўйибди!

Зайнобиддин: «балли, камтарсиз...» дегандек Поччаевга жилмайди.

— Бу тушнинг таъбирини биз айтайлик, — деди хўжа, — илгари худди шундай, йўқ, бундан пастроқ бир туш кўрган эдим-ўшанда хотин пошшо суратли йигирма беш сўмлик пул топиб олган эдим. Эркакларнинг туши ўнг келади, хўжайин, бир нима топасиз. Йигирма беш сўм нима деган гап, икки юз эллик сўм, йўқ-йўқ, бу кам, икки минг беш юз сўм топасиз. Мени айтди дерсиз, албатта топасиз!

— Айтганларинг келсин, — деди Зайнобиддин, — дўстлар, менинг шунча йиллик хизматларим бор... Ўз қарамоғимиздаги биронта клуб ёки кутубхонага номимни қўйиш ҳақида ўйламаётирсизлар. Сиз халқсиз, халқ бўлгандан кейин талаб қилсаларинг бўлмайдими! Кўзим тириклигида кўриб қолай... Хат ёзиб, илтимос қилинглар! Менга пул керак эмас...

— Хўжайин, ўша хотин пошшо сурати солинган пулни инқилобдан олдин топиб олганман. Ҳозир эмас, кечиринг, тушунмабман...

— Менимча, — деди яна Зайнобиддин, — туш таъбирига келганда, ўртоқ Поччаев сўзининг иккинчи ярми анча объектив бўлди...

Шундай қилиб, якшанба куни Зайнобиддин Сочига учди — аэропортда унинг «қатордаги норлари» фармонбардорликни ўрнига қўйиб, уни кузатишди. Кузатувчиларнинг ҳар бири бошлиққа «ўз садоқати»ни билдириш учун ҳар хил қилиқлар ҳам қилишарди.

Ҳадемай бир ой ҳам ўтди. Зайнобиддин гулдур-шалдур кириб келди. Уч кун уйда келди-кетди кутиб, тўртинчи куни ишга чиқди. Бешинчи куни йўлбарс панжа креслосида кўр тўкиб ўтирган Зайнобиддиннинг ёнига хипчадан келган икки киши киришди. Аввал пинагини бузмай, назар-писанд қилмай ўтирган Зайнобиддин, булар партия-давлат контроли ходимлари эканини билгандан сўнг, мулойимлик билан илжайди. Кнопка босиб, секретарь қизга тезда чой дамлаб киришини айтди. Қўлидаги бир юмалоқ чойни меҳмонларга кўрсатиб, «мозор босиб келгани» — аъло чой эканини билдирарди.

— Давлат чойи бўлса керак? — деди ўтирганларнинг бири, — «саҳий» одамларнинг садақаси кетсанг арзийди...

— Ҳа, балли, — деди ичидан қиринди ўтиб Зайнобиддин, — хизмат, азиз ўртоқлар? Бизга қандай юмуш бор?

— Илдизини кемираётган бузоқбошини оташкурак билан олиб ташлаш керак, бу ишда бизга ёрдам беринг, — деди халқ контроли ходимларидан бири.

— Бузоқбоши ёмон нарса, дарахтни қуритади, — деди аввал мулойим жилмайиб турган Зайнобиддин ранги бирдан қув учиб. Кейин у шолғом бурун Поччаев билан Эшончани чақиртириб, папкаларни, ҳужжатларни, актларни... бу одамларга кўрсатишни буюрди. Ўзи бўлса, қандайдир бир оташкурак белидан маҳкам сиқиб тургандай, чой ҳам ичолмай бақрайиб ўтирарди...

ТОШКЕНТ ГРЭСидаги учинчи агрегатнинг асосий узелларини йиғиш тугалланди. Ҳозир энергия тақсимлаш подстанциялари ускуналарини ўрнатиш тезлаштириб юборилди. Нурхона бунёдкорлари учинчи агрегатни муддатидан илгари — 1 Майда фойдаланишга топширишга аҳд қилдилар. Суратда: монтажчи А. Шакирзянов ва А. Пархоменко ўртоқлар 9-участкада сўнгги ишларни қўлдан чиқармоқдалар.

И. Ғлауберзон фотоси.

● ● ● ● ● ● ●

ИШ ЎРНИГА ДЎҚ-ПЎПИСА

Балки сиз Дуйсенбойни танимассиз. Танимаганингиз ҳам маъқул. Чунки у билан суҳбатлашсангиз дилингиз сиёҳ бўлади. Ёрдам сўраб мурожаат қилсангиз қуруқ гап оласиз, дўқ-пўписа эшитасиз. Мана бир мисол. Дуйсенбой директорлик қилаётган комбинатнинг макарон цехи бошлиғи Аваажон Жуманиёзова неча марта ёрдам сўраб мурожаат қилган бўлса, шунча бор азият чекди.

Аваажон ўз манфаати учун эмас, цех иши учун жон куйдириб мурожаат қилади. Лекин унинг жон куйдириши директор учун бир пул. «Қоғозбозлик билан шуғулланяпсан. Бир марта айтдинг бўлди-да, ҳадеб ўша гапни айтаверасанми? Қўлингдан келмаса ариза ёз!». Директор ўртоқ Жуманиёзованинг цех учун жон куйдириб қилган мурожаатларига шундай муносабатда бўляпти.

Аслида эса Дуйсенбойнинг ўзи шу цехнинг ишини яхшилашга виждонан жон куйдириши, бу ишда цех бошлиғига ва коллективга зарур ёрдам кўрсатиши ҳам фарз, ҳам қарз. Ҳақиқатан ҳам макарон цехининг аҳволи ночор.

Цех ойлик планларни муттасил бажармай келмоқда. Бунинг сабаби бор, албатта. Цехни реконструкция қилиш учун ҳар йили маблағ ажратилади. Лекин шу маблағларни жой-жойига сарфлайдиган, цехнинг қудратини оширишга раҳбарлик қиладиган жонкуяр йўқ. Директор Дуйсенбой Олломберганов эса ваъдалар беришга эпчилу ишга келганда нўноқ. Бутун бошли корхонани бошқаришни унга ишониб қўйишганига ҳайронмиз.

Цехни реконструкция қилиш планлаштирилганлиги сабабли махсулот ишлаб чиқариш топшириқлари ҳам ортаверади. Аммо цех қандай бўлса шундай қолаверади. Буғ қозонлари ишламайди. Ўтган йили келтирилган янги буғ қозони эса ҳалигача ўрнатилгани йўқ. Барча машина ва ускуналар эски. 1964 йилда токарлик станоклари келтирилган эди. Афсуски, улар ҳалигача ўрнатилмаган.

Ҳар кеча-кундузда 5,6 тонна ўрнига 4,5 тонна макарон ишлаб чиқарилмоқда. Унинг ҳам 1,5 тоннаси батарея олдига қўйиб қуритилмоқда. Негаки, сушилкалар жуда тор. Маҳсулотни қуритиш технология қоидаларига хилоф равишда қарийб 24 соатга чўзилмоқда. Ишчилар коржома билан таъминланмаган. Улар цехда ўз кийимларида ишламоқдалар. Бунга тоқат қилиб бўладими, ахир!

Январь ойида 130 тонна ўрнига 78 тонна, февраль ойида 145 тонна ўрнига 105 тонна маҳсулот ишлаб чиқарилди. Квартал плани ҳам шу тариқа ора йўлда қолиб кетди. Буларнинг ҳаммаси директорга маълум. Цех бошлиғи, юқорида айтганимиздек булар тўғрисида директорга бир неча бор мурожаат қилган бўлса ҳам талаблари натижасиз қоляпти.

Аслида, Дуйсенбой Олломберганов Нукус шаҳридаги нон комбинатига раҳбарликни эплолмаяпти. Ишнинг кўзини билиб раҳбарлик қилиш ўрнига дўқ-пўписа билан қўл остидагиларни қўрқитиб олмоқчи. У илгари ҳам бир неча корхонада раҳбар бўлиб, у ердаги ишларни барбод қилган эди. Шаҳар партия комитети Д. Олломберганов масаласини муҳокама қилавериб зерикди. Қизиғи шундаки, бюроларда Д. Олломбергановнинг қўполлиги, коллектив ишига раҳбарлик қила олмаётганлиги, корхонани қолоқликдан чиқариш у ёқда турсин, ишни барбод бераётганлиги таъкидланади-ю, аммо бу гаплар қарорларда қолиб кетаверади. Олломберганов улардан хулоса чиқармаётир. Шаҳар партия комитетидаги ўртоқлар эса унга нисбатан тузукроқ чора ҳам кўрмаётирлар. Иш билмасдан гап билган, ташаббускорлик, ташкилотчилик ўрнига дўқ-пўписа билан «раҳбарлик» қилаётган Олломбергановнинг дўпписи ҳали ҳам яримта.

Р. ЕШИМБЕТОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

МАКТАБ ВА АТЕИСТИК ТАРБИЯ

Фан асосларини эгаллаган, коммунистик онгга эга бўлган, ўтмишнинг жирканч сарқитларидан, урф-одатларидан холи бўлган, коммунистик жамият қурадиган янги кишиларни гармоник равишда тарбиялаш совет мактабининг доимий диққат марказида турибди.

Халқимиз маданий савияси ўсган сари марксча-ленинча илмий дунёқараш тантана қилмоқда. Лекин меҳнаткашларнинг бир қисми орасида диний хурофотлар таъсиридан қутулмаган кишилар ҳам учраб турибди. Бу ҳол айрим ёшларга салбий таъсир кўрсатмоқда.

Шунинг учун ҳам ёш авлодни диний сарқитлар ва хурофотлардан соқит бўлган, онгли ва актив атеистлар қилиб тарбиялаш катта аҳамиятга эга. Шу ўринда пойтахтдаги 12-мактабда олиб борилаётган атеистик тарбияни кўрсатиш мумкин. Бу ибратли ишда республикада хизмат кўрсатган ўқитувчилар М. Зоҳидов ва А. Муносиповлар жамоатчилик асосида бошлаган атеистик тўгараклар, ёшларнинг илмий дунёқарашларини шакллантиришда ижобий таъсир кўрсатмоқда. Тўгаракка юқори синф ўқувчилари қатнашади. Улар турли темаларда илмий атеистик руҳдаги машғулотларни ўтказиб турадилар.

Булардан 10-«А» синф ўқувчилари И. Толиббековнинг «Ислом динининг келиб чиқиши», Ф. Нажимованинг «Рўза ва унинг зарари», М. Исломхўжаеванинг «Ислом динининг зарари», М. Ҳожиеванинг «Коммунизм ва дин», 11-синф ўқувчиларидан М. Раҳимованинг «Дин қандай шароитда пайдо бўлган», М. Сайфиддинованинг «Ислом динининг Ўрта Осиёга тарқалиши» каби темаларда олиб борган машғулотлари жуда қизиқарли ўтди.

М. Зоҳидов ва А. Муносиповларнинг бевосита раҳбарлигида мактаб ўқувчилари яна бир яхши ташаббус бошладилар. Мактаб залига чиройли қилиб осилган «Дин халқ учун афюндир» ва «Рассомлар дин ҳақида» деган кўргазма бутун мактаб ўқувчиларини ўзига жалб қилмоқда. Унда динчиларнинг жирканч кирдикорларини фош қилувчи 16 та фотосурат бор.

Булардан ташқари кўргазмада Ч. Дарвин, И. П. Павлов, Д. И. Менделеев ва М. В. Ломоносовларнинг диннинг сирини очувчи илмий практик исботларига ҳам катта ўрин берилган. Кўргазманинг бир томонида диний ақидалар келтирилган, иккинчи томонида эса ана шу ақидаларни фош этувчи фан ютуқлари, ернинг сунъий йўлдошлари акс эттирилган.

Кўргазма ўзининг эстетик безаклари ва илмий характердаги диаграммалари билан ҳам кўзга ташланиб турибди. Мактабда олиб борилаётган илмий-атеистик тўгараклар ва атеистик кўргазмалар ёш авлодни илмий коммунизмнинг содиқ кишилари қилиб тарбиялашда самарали натижа бермоқда.

С. СУЛТОНОВ,
«Совет Ўзбекистони»нинг штатсиз мухбири.

МАРОҚЛИ КЕЧА

Пойтахтдаги «Октябрь» область кутубхонасида шоир Шуҳрат ижодига бағишланган кеча ўтказилди.

Шоир ва адиб Шуҳрат ижоди ҳақида филология фанлари кандидати Умарали Норматов доклад қилди.

Кутубхонага йиғилган адабиёт ихлосмандлари Шуҳрат асарларидан олган ўз таассуротларини сўзладилар, унга янги ижодий муваффақиятлар тиладилар.

Шоирлардан М. Бобоев, С. Акбарий, А. Турумбетов, Е. Мирза, А. Абдураззоқ, Ю. Шомансур, А. Ориповлар Шуҳратни самимий табрикладилар ва унинг шеърларидан ўқиб бердилар.

Залда Шуҳрат асарлари виставкаси ташкил этилди.

РАССОМ БЛОКНОТИДАН

Мўйноқдаги балиқ консервалари комбинатининг донгдор ишчиси Урозбой Қолдибоев.

Чимбой районидаги Карл Маркс номли совхознинг илғор чўпони Исабек Жаметов.

Рассом Н. Корнилов чизган расмлар.

❀❀ ТЕАТР ❀❀

СЕВГИ ВА БУРЧ

Максим Горький номли Тошкент рус драма театри коллективи яқинда томошабинларга Виктор Розовнинг «Тўй куни» пьесаси асосида ишланган спектаклни тақдим этди. Бу асарда актуал ахлоқий проблемалардан бири — севги ва бурч янгича аспектда ҳал қилинган.

Михаил Заболотнийнинг маънавий бурчи, ўзини виждон азобидан қутқариши Клавага бўлган чин муҳаббатидан ихтиёрий воз кечиш коллизиясида намоён бўлади.

Михаил олтинчи разрядли ишчи, цех комсорги, эндигина мустақил ҳаётга қадам қўяётган ёш ўсмир. Унинг ҳаёт йўли, шаклланиши халқимизнинг сўнгги 20 йил ичидаги тарихи билан боғлиқ. Унинг онги ҳаётнинг мураккаб гирдобларида шаклланган. У туғилди-ю, Улуғ Ватан уруши йиллари Ленинград қуршовида қолган ота-онасидан жудо бўлди, болалар уйида тарбияланди. Михаилнинг кўз очиб кўрган, бутун вужуди билан ҳис қилган бахти,ҳаётининг энг ширин онлари — Клавага бўлган муҳаббати эди. Афсуски, унинг илк муҳаббати Клаванинг ҳаётга, инсоннинг ҳис-туйғуларига бўлган енгил, юзаки муносабатига келиб урилди. Клава (артистка Э. Дмитриева) Михаилнинг чин севгиси қадрига етмади. У бошқа бир қадди-қомати келишган, чиройли йигит билан Ленинградга кетади. Бироқ Клава бахт деб бор кучи билан интилган нарса қуруқ савлат ва соя бўлиб чиқади. Клава қаттиқ адашган эди... «У жуда кичкина одам экан», — дейди Клава. Ха, одамнинг катта ва кичиги бор. Одамнинг катталиги унинг бўйи-бастида, чиройида, мансабида эмас, унинг маънавий қиёфасида, одамийлигида. Миша бир оз тутилиб гапиради, оддий ишчи. Ленинградда эмас, Волга бўйида яшайди, бойлиги, данғиллама уйлари йўқ. Лекин афсуски, Клава унинг ҳақиқий инсон — катта одам эканлигини тушунмади. Клава уч йилдан сўнг яна ўз қишлоғига қайтиб келганида Михаил билан Нюранинг тўйи бўлаётган эди. Клавадаги Мишага бўлган муҳаббат, ўз қилмишларидан ўкиниш каби оғир руҳий кечинмаларни артистка Э. Дмитриева томошабинга маҳорат билан етказа олган.

Михаил илк севгиси Клавада акс садо бермагач, ўзи билан бирга ишлайдиган соф кўнгилли Нюра билан вақтни ўтказиб юради. Орадан йиллар ўтади. Нюра уни жуда севиб қолади, Михаил Нюрага уйланишга ваъда беради. Бироқ, Михаил ҳамон Клавадан кўнгил уза олмаган эди. Ҳозир эса у ўзининг илк севгисига содиқ қолгани ҳолда, Нюрага нисбатан ўз бурчини адо этяпти, холос. Нюра эса бу гаплардан бехабар, бугун у ўзини бениҳоя бахтиёр сезади. Воқеа ривожланган сари, тўй тараддуди охирига ета борган сари Михаилнинг юраги ғалаёнда, асабийланади, ўзини қўйгани жой тополмайди. Бу Михаилнинг чин севгиси ва инсоний бурчи ўртасидаги ички кураш эди. Аммо у барибир бурчни юқори қўяди. Аввало у Нюранинг инсоний фазилатларини ҳурмат қилади, лекин уни севмайди, бошқалар олдида маломатга қолишини ўйлайди. Шунинг учун. «уйланамиз дедимми, уйланамиз», дейди. Бу ички туғён, қалб тўлқинлари Мишанинг Клава билан Василий воситасида учрашганида айниқса бир нуқтага тўпланади, марказлашади. Бу кўриниш Мишанинг олтиндай тоза илк севгиси билан хайрлашуви эди. Талантли артист Ю. Мироненко шу ўринда Мишанинг ички кайфиятларини озгина сўз, бироқ турли бўёқлар воситасида маҳорат билан ифодалай олган.

Нюра (артистка В. Филатова) ҳамон ўз хаёллари билан яшайди, ўз бахтини ўйлайди. Наҳотки, кўз олдига келиб турган бахтли турмуши пучга чиқса. Йўқ! Миша мени севади, уни ҳеч кимга бермайман, — дейди.

Спектаклнинг иккинчи кўриниши охирида пароходнинг безовталанган узоқ қичқириғи, Нюранинг олдида ҳали узоқ йўл, кўп руҳий синовлар турганлигига рамзий ишорадир.

Миша, Нюра, Клава образи орқали ҳал қилинган бу чуқур ҳаётий проблема ёш замондошларимизнинг янгича ахлоқ нормаларидан келиб чиқади, у жамиятимиз қўлга киритган маънавий эркинлик тимсолидир, шунинг учун ҳам замонавийдир.

Пьесада, бинобарин спектаклда иштирок этган персонажларни бош ёки иккинчи даражали қаҳрамонларга бўлиш қийин. Ҳар бир персонажнинг ўз биографияси, шаклланган ҳаётий шароити, ҳар бирининг ўз ўрни бор. Драматург улар ҳаётидаги энг муҳим бир моментни олганки, бу момент уларнинг бутун ҳаёт йўли билан, ташқи ва ички муҳитнинг таъсири остида ифодаланган. Шунинг учун ҳам саҳнада атиги 2-3 марта кўринишларига қарамай, уларнинг характерлари ўзига хос конкрет психологик ҳолатларда тўла-тўкис бутун борлигича очиб берилади.

Борди-ю, Миша билан Нюра турмуш қуришганда оқибати нима буларди. Драматург бунга контраст қилиб Рита билан Николайнинг турмушини берган. Улар оиласида юракдан яқинлик йўқ, юзаки қараганда улар оилавий вазифаларини бажо келтиришади, шахсий ва оилавий муносабатларидан камчилик топиш қийин. Бироқ, ҳар қадамда Николайнинг мешчанлиги, фаҳмсизлиги, Ританинг (артистка Т. Аванесянц) ғамгинлиги, бахтсизлиги, ўз ҳаётидан норозилиги сезилиб туради. Мажбуран яқинлаштирилган қалбнинг фожиаси натижасида Рита — Аванесянц ҳаётга, турмушга бефарқ, завқланмайди, китобни эса вақт ўтказиш учун ўқийди, у ўз ҳаёти билан эмас, китобда ёзилган бошқаларнинг ҳаёти билан яшайди.

Драматург буни Миша билан Нюранинг ҳаётига қиёс қилади. Шунинг учун ҳам Нюра оқибатда никоҳдан ўтиб келишган бўлишига қарамай, ўзини Мишанинг бахтига ғов бўлаётганини, унинг эркини тортиб олаётганини сезиб ҳозиргина қонуний эри бўлган Мишадан воз кечади. Спектаклнинг тарбиявий аҳамияти, унинг ғоявий ва маънавий якуни ҳам шундадир.

Шу муносабат билан спектаклнинг камчиликларига ҳам тўхтаб ўтиш керак. Бизнингча, биринчидан спектаклнинг экспозицияси чўзилиб кетган. Асосий гап, яъни спектаклнинг сюжетини ривожлантирувчи севги билан бурч ўртасидаги қарама-қаршилик, драманинг конфликти асосан биринчи парданинг охирида, Клаванинг саҳнага кириши билан юзага чиқади. Деярли бутун биринчи пардa Мишанинг саҳнада ҳаракатсиз ўтириши. Миша билан Василий ўртасидаги тортишув, улар биографиясини аниқлаш, айниқса, Салов билан Менандр Николаевичнинг суҳбати ҳисобига чўзилиб кетган. Иккинчидан, Салов образи охиригача ҳал қилинмаган. Салов ким? Унинг турмушга, ҳаётга, атрофида бўлаётган воқеаларга, ўзининг шахсий тақдирига муносабати қандай? Бу ролни ижро этган артист Ф. Котельников ва режиссер қанчалик уринишмасин, барибир, бу саволларга жавоб бера олмаганлар.

Ҳаётни конкрет, реалистик акс эттириш билан бирга замондошларимизнинг ички дунёсига кириб бориш, уларнинг маънавий бойлиги, имкониятлари ва талабларини, маънавий ҳаёт билан социал ўзгаришлар процессининг ўзаро узвий боғлиқлигини бадиий тасвирлашда Виктор Розов совет драматургиясида алоҳида ўрин тутади. Унинг театримизда бундан олдин қўйилган «Оқ йўл», «Шодлик излаб», «Тенгсиз жанг» пьесаларида ҳам, асосан ёшлар ҳаёти, уларнинг изланишлари, янгича дунёқарашлари, коммунистик ахлоқ масалалари кўтарилган эди.

Талантли коллектив ва талантли драматургнинг ижодий ҳамкорлигига муваффақият тилаймиз.

С. КАМОЛИДДИНОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Радио

9 АПРЕЛДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Концерт. 9.30 — Қўшиқлар. 10.10 — Концерт (рус.). 11.10 — Фан ва турмуш радиожурнали. 11.30 — Топишмоқли концерт. 12.15 — Концерт. 12.50 — Илмий темада суҳбат (рус.). 13.40 — Концерт (рус.). 16.15 — Концерт. 17.00 — Концерт. 18.00 — «Алангали йиллар қиссаси». 18.30 — Покистон куйлари. 19.20 — Социалистик мамлакатлар куйлари. 20.00 — Чўл ўзлаштирилмоқда (рус). 20.10 — Концерт. 20.45 — Фашистлар Германияси устидан қозонилган ғалабанинг 20 йиллигига бағишланган эшиттириш. 22.10 — Лирика кечаси. 22.40 — «Жангчи-ёзувчилар микрофон олдида». З. Фатҳуллин.

Телевидение

9 АПРЕЛДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Телевизион янгиликлар.** 18.25 — **Улуғ ғалабанинг 20 йиллиги олдидан** (катта ёшдаги мактаб ўқувчилари учун). 18.55 — **Спортчи меҳмонлар.** 19.15 — **Экран янгиликлари.** 20.05 — **Концерт** (Ўзбекистон радио ва телевидение квартети ижросида).

20.30 — **Эшиттиришлар программаси.**

Ўзбек тилида: 20.35 — **Телевизион янгиликлар.** 20.55 — **Сўз — илғор чорвадорларга** (қишлоқ хўжалик ходимлари учун). 21.15 — **Уйимиздаги эркак** номли бадиий фильмнинг 2-серияси.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 19.00 — **Қуён думбирачи, Олмахонлардан алданган айиқчалар** (кичкинтойлар учун диафильмлар). 19.35 — **Тошкент янгиликлари.** 19.45 — **Концерт** (Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист М. Давидов ижросида).

Рус тилида: 20.15 — **Илғор комсомол қурилишларида** («Юность» студияси). 20.45 — **Тошкент янгиликлари.** 20.55 — **Кукриниксы** («Ленин мукофотига тавсия этилганлар» циклидан). 21.25 — **Қалб хотираси** (бадиий фильм).

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 10/IV да **Соялар, Франческа Да Римини, Болеро.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА — 9/IV да **Сарвқомат дилбарим,** 10/IV да янги спектакль **Юлдузлар жамоли.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 10/IV да **Зуҳранинг мактублари.**

Кино

Севги деб (1 ва 2-серия) — «МИР», СОБИР РАҲИМОВ номли, НАВОИЙ номли, «ЎЗБЕКИСТОН», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ИСКРА», «СПУТНИК», «ВОСТОК», «ЧАЙКА», «ДРУЖБА» (кундуз ва кечқурун). САНЪАТ САРОЙИ (кундуз соат 12, 3, кеч 6-15 минут ва 9 да). «МОСКВА» (эрталаб 10, кундуз 1 ва кеч 7 да).

Уфқдан ошган излар — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (эрталаб соат 10 да), «СПУТНИК» (эрталаб 11, кундуз 3, 4, кеч 8 ва 10 да).

Кимсиз, доктор Зорге? (1 ва 2-серия) — «ДРУЖБА» (кеч соат 9-15 минутда), «ЮЛДУЗ» (кеч 6 да).

Рельслар орасида (эрталаб соат 10, кундуз 12 ва 2 да). **Ўтган йўлингга боқ** (кундуз 4 дан) — «ЁШ ГВАРДИЯ».

Асосли далил — «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун).

Мен-Куба! — «МОСКВА» (кундуз соат 4 ва кеч 10 да).

Хиросима тошлари — «ЮЛДУЗ» (кеч соат 9 да).

10 апрель кундуз соат 2 да, Тошкент Округ офицерлар уйида

«СССР ВА БОШҚА СОЦИАЛИСТИК МАМЛАКАТЛАР ВАҚТЛИ МАТБУОТИ»ГА

бағишланган

ВИСТАВКА ОЧИЛАДИ

Виставкада Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик мамлакатларнинг 1000 номдан ошиқ газета ва журналлари намойиш қилинади.

Виставкани кўргани келган ўртоқлар фан, техника, халқ хўжалиги, маданият ва санъатнинг турли соҳаларига доир нашрлар билан танишишлари мумкин.

Виставка (дам олиш куни — душанбадан бошқа) ҳар куни кундуз соат 12 дан кеч 7 гача очиқ бўлади.

Виставкага ҳамма кириши мумкин.

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

ВЬЕТНАМДАГИ ШАРМАНДАЛИ УРУШ ТЎХТАТИЛСИН!

Жаҳон жамоатчилиги Америка авиациясининг Вьетнам Демократик Республикасига қароқчилик билан ҳужум қилаётганига, АҚШ империалистларининг Жанубий Вьетнамда олиб бораётган шармандали урушига қарши кескин норозиликлар билдиришни давом эттирмоқда.

ЛОНДОН. Илмий ходимлар жаҳон федерациясининг бу ерда эълон қилинган баёнотида «Ҳозирги можаро катта халқаро урушга айланиб кетади, деган жиддий хавф бор», деб кўрсатиб ўтилади. Бу федерация ўз сафларида жаҳоннинг 23 мамлакатидаги 300 мингга яқин олимни бирлаштиради. Федерация АҚШга мурожаат қилиб, уни Вьетнамдаги урушни тўхтатишга чақиради.

ДЕҲЛИ. Бу ерда Ҳиндистондаги таниқли ёзувчилардан 49 кишининг баёноти эълон қилинди. Баёнотда, улар ўз ватанини америка босқинчиларидан озод қилиш учун курашаётган Вьетнам халқини тўла қўллаб-қувватлаётганликларини таъкидлайдилар. Америка ҳарбийлари ҳаддиларидан ошиб, Вьетнам Демократик Республикасига қарши ҳаёсизларча иғвогарлик ҳаракатлари қилмоқдалар. Биз мана шундай босқинчилик ҳаракатларини қоралаймиз ва иғвогарлик қурбонларига чуқур хайрихоҳ эканлигимизни изҳор қиламиз.

БУЭНОС-АЙРЕС. Аргентина Хотин-қизлари иттифоқи АҚШнинг Шарқи-Жанубий Осиёдаги агрессив сиёсатини кескин қоралаб чиқди. Шу ташкилот вакилларининг кўп кишилик делегацияси ҳукумат уйига бориб, минглаб имзо чекилган хатни топширди. Бу хатда мамлакат президенти Артуро Ильядан Американинг Вьетнамдаги агрессиясини тўхтатишни ёқлаб чиқиш талаб қилинади. Делегация АҚШнинг Буэнос-Айресдаги элчихонасига бориб, АҚШнинг Жанубий Вьетнамдаги ваҳшиёна бомбардимонларига қарши норозилик билдирилган хатни топширди.

ХАРТУМ. «Қўшма Штатлар Жанубий Вьетнамда ваҳшийларча разил уруш олиб бормоқда, — деб ёзади «Алмайдон» газетаси, — Улар газлардан фойдаланаётганликлари ва жуда катта территорияларни куйдириб юбораётганликлари тинчликсевар ва эрксевар халқларга нақадар душманлик билан қараётганликларини кўрсатиб турибди». Газета ана шу жиноятларга қарши норозилик билдиради ва бу разил урушга чек қўйишни талаб қилади.

ТОКИО. Япония тинчлик тарафдорлари бош министр Сато ҳузурига кириб, Япония Вьетнамдаги урушнинг тўхтатилишини актив талаб қилиб чиқсин, деб ундан қаттиқ талаб қилдилар. Уларнинг Сатога топширган мурожаатида Япония АҚШни ўз қўшинларини Вьетнамдан олиб чиқиб кетишга кўндириши лозим, деб уқтирилади. Япония ҳукумати Қўшма Штатлардан Вьетнамдаги урушда ўзининг Япониядаги базаларидан фойдаланишдан воз кечишни талаб қилиши керак, дейилади сўнгра мурожаатда.

(ТАСС).

СОЦИАЛИСТИК МАМЛАКАТЛАР КАСАБА СОЮЗЛАРИНИНГ ҚЎШМА БАЁНОТИ

Бир қанча социалистик мамлакатларнинг касаба союз марказлари АҚШнинг Вьетнамдаги империалистик агрессияси муносабати билан социалистик мамлакатлар касаба союзларининг қўшма баёнотини эълон қилишга ташаббусчи бўлдилар.

Шу вақтгача бу қўшма баёнотни: Болгария касаба союзлари Марказий Совети, Бутун Венгрия касаба союзлари совети, Эркин Немис касаба союзлари Марказий правлениеси (Германия Демократик Республикаси), Монголия касаба союзлари Марказий Совети, Польша касаба союзлари Марказий Совети, Бутуниттифоқ касаба союзлари Марказий Совети, Чехословакия касаба союзлари Марказий Совети имзоладилар.

Америка империалистларининг Вьетнамдаги агрессив ҳаракатлари кучайиб бораётганлиги, улар эрксевар Вьетнам халқига қарши урушни кенгайтиришга ва бу урушни қардош социалистик мамлакатга — Вьетнам Демократик Республикасига ёйишга уринаётганликлари тўғрисидаги хабарларни эшитиб, дейилади қўшма баёнотда, мамлакатларимизнинг меҳнаткашлари ва касаба союзлари ниҳоят даражада ғазабланмоқдалар.

Биз Вьетнам Демократик Республикасининг меҳнаткашларига ва касаба союзларига, жанубий Вьетнамни озод қилиш учун курашувчи меҳнаткашлар уюшмасига, ўз ватанининг озодлиги ва мустақиллиги учун қаҳрамонона курашаётган бутун мард Вьетнам халқига ўзимизнинг қардошларча бирдамлигимизни изҳор қиламиз ва уларни қўллаб-қувватлаймиз.

Мамлакатларимизнинг барча меҳнаткашлари номидан, дейилади баёнотда, АҚШнинг Вьетнам Демократик Республикасига қарши қилаётган агрессив ҳаракатларини дарҳол тўхтатишни, Американинг барча қуролли кучларини Жанубий Вьетнамдан олиб чиқиб кетишни, Женева битимларига оғишмай риоя қилишни талаб этамиз.

(ТАСС).

СОВЕТ — ҲИНДИСТОН ҲАМКОРЛИГИ

Совет Иттифоқи билан Ҳиндистон ўртасида 1965—1966 йилларда фан ва маданият соҳасида ҳамкорлик қилиш плани Москвада имзоланди.

Томонлар чала ўтказгичлар физикаси, электрокибернетика, археология, химия бўйича, иқтисодий ва социал проблемалар соҳасида материаллар тўплаш ва лекциялар ўқиш учун бир-бирларига олимлар юбориб турадилар. Ҳинд мутахассислари совет илмий муассасаларида стажировкадан ўтадилар. Рус тили ва техника фанларидан дарс берувчи ўттиздан кўпроқ совет ўқитувчиси Ҳиндистондаги олий ўқув юртларига боради. Ҳиндистон мактаблари учун совет дарсликларини танлаш ва инглиз ҳамда ҳинд тилларига таржима қилиш юзасидан Совет—Ҳиндистон аралаш комиссияси ўз ишини давом эттиради.

Маданият соҳасида айирбошлаш программасига мувофиқ, ҳинд рақс коллективи, ёзувчилар, рассомлар, музикачилар, кутубхона ходимлари ва журналистлар Совет Иттифоқига келадилар. Совет балетининг артистлари дўст мамлакатга гастролга борадилар.

Маълумот тўғрисидаги дипломлар ҳамда СССР ва Ҳиндистондаги илмий ҳамда олий ўқув юртлари берадиган илмий даражалар тенг қимматга эга бўлиши тўғрисида ҳам протокол имзоланди. (ТАСС).

КОММУНИСТ ҚАМОҚҚА ОЛИНДИ

ПАРИЖ, 7 апрель. (ТАСС). Мадридда эълон қилинган ва франс пресс агентлиги тарқатган расмий ахборотда айтиладики, Испания Коммунистик партияси Мадрид комитетининг аъзоси Викториано Диас Кардиэль Гонсалес бундан икки кун олдин Мадридда қамоққа олинган.

ВАҲШИЁНА ҲУЖУМ

НЬЮ-ЙОРК, 7 апрель. (ТАСС). АҚШ 7- флоти кемаларидан учган Американинг бир неча ўнлаб қирувчи-бомбардимончи самолётлари бугун Вьетнам Демократик Республикасига яна ҳужум қилди. АП агентлиги мухбирининг Сайгондан хабар беришича, бу самолётлар Вьетнам Демократик Республикасининг территориясига «20 тонна напалм ва ракета» ташлаганлар.

СЕНТО КЕНГАШИ СЕССИЯСИНИНГ ОЧИЛИШИ

ТЕҲРОН, 7 апрель. (ТАСС). Бугун бу ерда марказий шартнома (СЕНТО) ташкилоти кенгашининг 13- сессияси очилди. СЕНТО ташкилотига Англия, Туркия, Эрон ва Покистон киради. Қўшма Штатлар гарчи бу ташкилотнинг аъзоси бўлмасада, бироқ унинг вакиллари ташкилотнинг бир қанча комиссиялари ишида қатнашмоқдалар. Бу ҳарбий битимнинг аъзоси бўлган мамлакатлар Теҳронда ўтказилаётган сессияга ўзларининг ташқи ишлар министрларини вакил қилиб юборганлар. Фақат Покистон ташқи ишлар министри ўрнига молия министри юборган. Сессия ишида АҚШ давлат секретари Дин Раск қатнашмоқда.

Сессиянинг кун тартиби расмий равишда эълон қилинмади. Бироқ бу ердаги кузатувчилар сессияда жуда кўп масалалар муҳокама қилинажагини қайд қилмоқдалар. Дин Раск Вашингтондан учиб кетиш олдидан, сессия қатнашчилари Вьетнамдаги аҳволни батафсил муҳокама қиладилар, деб ишонч билдирди. Туркия ташқи ишлар министри Хасан Ишиқнинг айтишича, у Кипр тўғрисидаги масалани сессия кун тартибига қўяди. Германия Федератив Республикаси билан араб мамлакатлари ўртасида юз берган танглик муносабати билан Яқин ва Ўрта Шарқдаги вазият ҳам кенг муҳокама қилинади. Иқтисодий масалалардан «Ривожланиш йўлидаги регионал ҳамкорлик» ташкилотини тузиш масаласи кўриб чиқилади. Бу ташкилотга Эрон, Туркия ва Покистон киради.

«СОЮЗИНВЕНТАРЬ» ДАВЛАТ ИТТИФОҚ КОНТОРАСИ

савдо ва умумий овқатланиш тармоқлари учун

ЯНГИ ХИЛ ИНВЕНТАРЬ, ЭНГ СОДДА МЕХАНИЗМ ВА МОСЛАМАЛАР ЯРАТИШ ЮЗАСИДАН

конкурс эълон қилади

Конкурс қатнашчилари олдига: савдо ва умумий овқатланиш тармоқлари учун (меҳнат унумини янада оширадиган ва харидорларга хизмат кўрсатиш маданиятини юксалтирадиган) янги хил инвентарь, энг содда механизм ва мосламалар яратиш мақсади қўйилади.

Конкурсга савдо ва умумий овқатланиш тармоқлари учун янги, такомиллаштирилган инвентарь, энг содда механизм ва мосламаларнинг намуналари тақдим қилинади. Чунончи: кухня инвентари, гўшт, балиқ, сабзавот ва кондитер цехлари, «кулинария» магазинлари учун инвентарь, ярим фабрикатларни ташиш ва сақлаш учун идишлар, хом ашёни дастлабки ишлаш, сабзавот тўғраш ва хамир ёйиш учун механизм ва мосламалар.

Конкурс муддати — 1 августгача.

Таклифлар маълум девиз остида, авторнинг фамилияси ва адреси кўрсатилган ёпиқ пакетда топширилади.

Конкурс жюрисига қуйидаги материаллар тақдим қилинади: конструкциянинг умумий кўриниши, шунингдек айрим асосий узелларининг чертёжи ёки эскизлари, тегишли асос ва ҳисоблари келтирилган муфассал изоҳ варақаси. Бу варақада ишлаб чиқилган таклифнинг моҳияти, шу хил инвентарь, энг содда механизм ва мосламаларнинг маълум турларидан фарқи ва уларга нисбатан қандай афзалликка эга бўлганлиги муфассал баён қилиниши лозим.

Инвентарь ва механизмларнинг энг яхши намуналари учун қуйидаги мукофотлар белгиланади: иккита биринчи мукофот — 500 сўмдан, 10 та иккинчи мукофот — 200 сўмдан, 20 та учинчи мукофот — 100 сўмдан ва 30 та рағбатлантириш мукофоти — 50 сўмдан.

Конкурс жюриси маъқуллаган энг яхши таклифлар ишлаб чиқаришга жорий қилиш учун тавсия этилади.

Жорий этилган таклифларнинг авторлари, конкурс мукофоти олишдан қатъи назар, амалдаги қонунларга мувофиқ авторлик ҳақи олиш ҳуқуқини йўқотмайдилар.

Барча таклиф ва тегишли ҳужжатлар «Союзинвентарь» Давлат Иттифоқ конторасининг демонстрация залига «Конкурс»га деб ёзиб йўлланади. Адрес: Москва шаҳар, Вернадский проспект, 33-уй.

Конкурс шартлари билан тўлиқ танишиш учун «Союзинвентарь» Ўзбекистон республикалараро базасига (Тошкент шаҳар, Грампластинка кўчаси, 40-уй), шунингдек область савдо бошқармаларига, турар жойдаги савдо ташкилотига ёки умумий овқатланиш трестларига мурожаат қилиш мумкин.

ТОШКЕНТ ШАҲАР ХАЛҚ МАОРИФИ БЎЛИМИ

билдирадики,

VIII ВА XI СИНФ ҲАЖМИДА

ЭКСТЕРНАТ ТАРТИБИДАГИ

ИМТИҲОНЛАР

1965 йилда

ҚУЙИДАГИ МАКТАБЛАРДА ОЛИНАДИ:

Дарслар ўзбек тилида олиб бориладиган: 26-мактабда (Шота Руставели кўчаси, 118-уй) ва 111-мактабда (Чиғатой кўчаси, 274-а уй).

Дарслар рус тилида олиб бориладиган: 53-мактабда (Памир кўчаси, 34-уй) ва 83-мактабда (Оренбург кўчаси, 4-уй).

Имтиҳон топширишни хоҳлаганлар тегишли мактаб директорига 10 майгача ариза бериб, имтиҳонга тайёрланиш даврида барча предметлардан шу ерда консультация оладилар.

Ҳамза кўчаси, 2-тупик, 3-уйда турувчи **Насиба Ғафуровна Иброҳимова**нинг Сағбон кўчаси, Янгиш проезд, 11-уйда турувчи Йўлдош Ҳусанович Насимовдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

Оқсой кўчаси, 4-тупик, 22-уйда турувчи **Баҳодир Орифжонов**нинг Эгарчи кўчаси, 2-уйда турувчи Вазира Орифжонова (Охунова)дан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

Собир Раҳимов кўчаси, 419-уйда турувчи **Қаюм Салоҳиддинов**нинг Максим Горький кўчаси, 14-тупик, 37-уйда турувчи Сорахон Юсуповадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

Тошкент шаҳар, Носиров кўчаси, 128-уйда турувчи **Ҳабибулла Сиразетдинович Фахретдинов**нинг Татаристон АССР, Ютазинский район, Уруссу қишлоғида турувчи Фаузия Салаҳовна Фахретдиновадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Киров район халқ судида кўрилади.

Капитал ва инсон тақдири

ИШЧИЛАР САЛОМАТЛИГИГА КИМ ҚАЙҒУРАДИ

Ишчи ўлим олдида эканлигини биларди, шу сабабли васиятида танасини ёриб, касали сабабини аниқ белгилашни сўради. Бу бошқа ишчилар учунгина эмас, балки энг аввало ундан ҳам муҳимроқ проблемани ҳал қилиш учун зарур эканлигини у тушунарди. Бу проблеманинг ҳал қилиниши капитализм иллатлари амалда нимадан иборат эканлигини очиб беришга ёрдам қилади.

Терговчининг ишчининг ўлими сабаби ҳақидаги хулосасида: «Бета нафтиламин ва бошқа моддалар таъсири натижасида сийдик пуфагида рак пайдо бўлган» деб ёзилган эди. Терговчининг хулосасидан сўнг Честер Битти илмий текшириш институтида рак проблемалари билан шуғулланувчи доктор Кейс ўрнидан турди. У ишчининг бошига тушган фожиа ва оғир қисмат тўғрисида гапириб берди.

Ўлган ишчи бир вақтлар Вулвичдаги телеграф ускуналари ишлаб чиқарадиган Хенли заводида ишлаган, резинадан аралашма тайёрлаш билан шуғулланган. Бу аралашмага бета нафтиламин қўшилади. Бу модда ишчининг касал бўлиши, сўнгра эса ўлишига сабаб бўлган.

Тергов вақтида доктор Кейс 1953 йилдаёқ уни резина саноатида соғлиқ учун жуда зарарли бўлган моддаларни, шу жумладан таркибида бета нафтиламин бўлган аралашмаларни муфассал текшириш тўғрисидаги тавсиясини ўз докладидан чиқариб ташлашга мажбур қилганликларини айтиб берди. (Совет Иттифоқида бета нафтиламин ишлаб чиқариш ва уни қўлланиш тақиқланган.—Редакция изоҳи).

Бу муҳим тавсияни докладдан чиқариб ташлашга докторни ким мажбур қилди?

Маълум бўлишича, «Раббер мэньюфэкчер рисёч ассошиэйшн» фирмасининг раиси, шу билан бир вақтда машҳур «Данлоп раббер компани» резина компаниясининг раиси мажбур қилган экан. Тавсияни докладдан чиқариб ташлашни таклиф этган комиссияга худди ана шу киши раислик қилган.

Составида саноатчилар бўлган комиссия резина ишлаб чиқаришда қўлланиладиган моддаларнинг доктор Кейс томонидан текширилиши «зарур эмас ва ишчилар орасида норозилик туғилиши эҳтимоли борлиги учун бундай текширишдан қочиш керак» деган хулосага келди. Бошқача айтганда, йирик резина монополиялари рак касалликлари бўйича мутахассиснинг докладида зарарли моддаларнинг киши организмига таъсири натижасида рак билан касалланиш хавфи борлигини кўрсатувчи маълумотлар бўлганлиги учун бу докладни яшириб қўйишни истардилар.

Нима учун доктор Кейс 1953 йилда ўз докладидан бета нафтиламинни қўлланишга доир тавсияни чиқариб ташлашга рози бўлди? Бунинг сабаби маълум. Фақат олим розилик берсагина «Бритиш кемикл мэньюфэкчерс» ва «Раббер мэньюфэкчерс эмплойерс ассошиэйшн» компаниялари докладнинг қолган қисмини — резина ва химия саноатида ўтказилган уч йиллик тадқиқотлар якунини нашр этишга рухсат берар эди. Доктор Кейс докладни нашр этишга рухсат олиш учун ўз тавсиясини чиқариб ташлашга мажбур бўлган.

Йирик капиталистик монополиялардан нима учун рухсат олиш керак деган савол туғилади. Бу савол Англиядаги консерватив медицина журнали «Ланцет»ни ҳам хаяжонга солмоқда. «Кишиларнинг соғлиғига тааллуқли бўлган тадқиқотларнинг нашр этилиши саноат эгаларининг ихтиёри билан тўхтатиб қўйилаверса, бундай аҳволга чидаб бўлмайди», — дейилади журналнинг редакцион мақоласида. Сўнгра «Ланцет» очиқдан-очиқ: «компаниялар илгари мустақил тадқиқот муассасалари деб ҳисобланувчи муассасаларда ишловчи кишиларга тазйиқ ўтказиб келган» деб ёзди.

Бу масала парламентда ҳам кўтарилди. Ҳозирги меҳнат министри, лейбористларнинг ўнг қаноти вакили Рейнольд Гантер «Канцероген моддалар таъсир қилиши эҳтимоли бўлган ишчиларнинг соғлиғини текшириш тўғрисида фирмалар билан бир қарорга келишга умид қиламан» деб айтди. Министрнинг бу гапидаги энг муҳим жойи «умид қиламан» деганидир. Шунингдек министрдан нафтиламиндан фойдаланиш ёки уни келтиришни тақиқлаб қўймоқчимисиз, деб сўрашди. Бунга Гантер «манфаатдор ташкилотлар» шундай қилишни зарур деб топдилар» деб жавоб берди. Бироқ, министр бу таклиф амалга оширилиши тўғрисида ҳеч нарса демади...

Жеймс ОЛДРИДЖ.

Инглиз ёзувчиси. Лондон.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

БИЗНИНГ АДРЕСИМИЗ: «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ, № 26.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 26545. Редактор ўринбосарлари — 27914, 29323. Масъул секретарь — 34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — 27283. Партия турмуши — 33469, 31226. Пропаганда — 27221. Саноат, қурилиш ва транспорт — 34780. Совет қурилиши — 33258. Қишлоқ хўжалик — 27604. Адабиёт ва санъат — 32036, 31226. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 34451. Маҳаллий ахборот — 32347. Оммавий ишлар ва хатлар — 29005, 33553. Иллюстрация — 34524. Стенографистка — 27343. Эълонлар — 28142. Коммутатор — 30249, 30250, 30251, 30252, 30253, 30254, 30255, 30256, 30257, 30258.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

ИНДЕКС 64543 Р. 08550. № В. 82.